

GECOMBINEERDE COMMISSIE VAN 26 FEBRUARI 2020 20:00 UUR

Voorzitter: M. Bolle (CDA),

Aanwezig: de dames C.T. Nieuwenhout (GroenLinks), K. Boogaard (PvdA), K. de Wrede (Partij voor de Dieren), K. Blauw (PVV) en de heren M. van der Glas (GroenLinks), J.P. Loopstra (PvdA), H.E.H. van Niejenhuis (PvdA), J.S.R. Lo-A-Njoe (D66), T. Rustebiel (D66), D. Brandenburg (SP), J.P. Dijk (SP), J. Boter (VVD), P. Rebergen (ChristenUnie), H.P. Ubbens (CDA), D. Mellies (100% Groningen), R. Stayen (Stadspartij), S. Bosch (Student & Stad), A.J.M. van Kesteren (PVV)

Wethouders: de heren R. van der Schaaf (PvdA), P.E. Broeksma (GroenLinks)

Namens de griffie: W. Meijer

A Algemeen deel

A1 Opening en mededelingen

00:00:00

Voorzitter: Welkom bij deze veegcommissie van 26 februari, waarin we één inhoudelijk punt hebben en waarin we een aantal rondvragen hebben. Het lijkt me een goed om te beginnen met de mededelingen van het college. Zijn die er? Die zijn er niet.

A2 Vaststelling agenda

Dan, het vaststellen van de agenda. Ik stel voor om vier minuten per fractie aan te houden en dan kan een college het ongeveer doen in een minuut of achttien. Iedereen daarmee akkoord? Het mag ook minder. Akkoord?

A3 Rondvraag

Dan komen we bij de rondvraag. Dan zou ik eigenlijk eerst de heer van der Glas het woord willen geven. De heer Dijk heeft ook een rondvraag aangemeld, en ook de heer Staijen. Ik zou de heer Dijk dan op één onderwerp het samen met de heer Staijen willen laten doen. Dat is akkoord, zie ik. Verder zijn er geen rondvragen, dus de heer Van der Glas, ga uw gang.

00:00:59

De Heer van der Glas: Ja, dank u, voorzitter. Voorzitter, wij krijgen een aanvraag omgevingsvergunning onder ogen waarin de beoogde kap tweehonderdnegenenzestig bomen langs de Hunzedijk, de Hunzeboord, Pop Dijkemaweg en de Hegemansweg wordt genoemd. Mijn fractie heeft in 2018 al haar zorgen geuit over honderdvijftig bomen die in het verlengde van deze zone gekapt zijn. We begrepen na technische navraag dat het populieren betrof die de maximale leeftijd hebben bereikt. Wij zouden graag van de wethouder willen weten of er overleg is geweest met de omwonenden. Het Groninger Landschap heeft ook plannen om de loop van de Hunze terug te laten keren. Ook die hebben we gebeld, en die zijn niet op de hoogte van deze beoogde kap. In het licht van de recente pot van de rekenkamercommissie had GroenLinks het hier vanzelfsprekend gevonden als

hier een uitgebreider communicatietraject op losgelaten zou zijn, zoals dat bijvoorbeeld met de vijfendertig kastanjes in Haren wel is gebeurd. Is het college bereid dit alsnog te doen?

00:01:57

Voorzitter: Dank u wel, dan geef ik het woord aan de heer Broeksma.

00:01:59

De Heer Broeksma: Dank u wel, voorzitter. Het kappen van de tweehonderdneenenzeventig bomen maakt onderdeel uit van het project Hunzestroom. U begrijpt dat ik antwoord namens de collega Chakor Het project Hunzestroom is opgedeeld in drie fasen, en op verschillende momenten is hierover overleg geweest met de omwonenden. Eerst via een bredere bijeenkomst, en later per fase. Op 19 oktober 2017 is er een algemene informatiebijeenkomst geweest voor bewoners, waarin we onder andere hebben uitgelegd waarom de bomen gekapt moeten worden. In 2018 hebben we de eerste twee fases uitgevoerd en zijn alle bomen gekapt en ook herplant. Nu gaat het om de laatste fase, het kappen van tweehonderdneenenzeventig bomen. De kwaliteit van die bomen is zodanig slecht, dat er geen andere oplossing is dan de bomen te kappen. De populieren zijn in hun eindfase, waardoor er een verhoogd risico is op het ontstaan van schade of letsel bij een vallende tak of boom. Er zijn door omliggende bedrijven al meerdere schades gemeld door afbrekende takken. De meeste bewoners en bedrijven zijn dan ook blij dat de bomen worden gekapt en nieuwe bomen zullen worden aangeplant. 12 november 2019 hebben we een informatiebijeenkomst gehouden voor bewoners en bedrijven, en tijdens deze bijeenkomst hebben we nogmaals toegelicht waarom de bomen moeten worden gekapt, welke we gaan terugplanten en de procedure die we hierbij gaan doorlopen. We hebben aangegeven dat we de kapvergunning gaan aanvragen, dat bewoners zullen worden geïnformeerd over de kapaanvraag en dat we in het najaar van 2020 de bomen daadwerkelijk zullen gaan kappen en nieuwe bomen zullen gaan terugplanten. Een aanvullend communicatietraject lijkt ons dan ook niet nodig. We zullen de bewoners natuurlijk wel informeren over de kapwerkzaamheden vlak voordat die gaan beginnen. Wat betreft het Groninger Landschap, uw opmerkingen maken deel uit van de projectgroep Hunzeboord, waarin ook het Groninger Landschap en het waterschap Noorderzijlvest zijn vertegenwoordigd. In deze projectgroep werken we gezamenlijk aan de visie op de Hunzezone met als doel het terugbrengen van de Hunze, de Hunzebeek in het landschap. Het Groninger Landschap is betrokken bij onze plannen om de bomen te kappen, zij hebben aangegeven dat de kapplannen van de gemeente de plannen van het Groninger Landschap niet in de weg zitten. Dat is de beantwoording namens het college.

00:04:23

Voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Dijk.

00:04:28

De Heer Dijk: Dank u wel, voorzitter. Na vierentwintig buurten waar huurders met de SP-contact opnemen omdat ze mot hadden met hun woningcorporatie, is daar nu de vijfentwintigste bijgekomen. Dat is in Oosterhaar. Het gaat om tweeëndertig woningen die nieuwgebouwd moeten worden, omdat ze gesloopt moesten worden. Dat levert een boel vertraging op bij de huurders. Mijn vraag is: is het college op de hoogte van de vertraging van de nieuwbouw van de tweeëndertig woningen die door Woonborg gebouwd zouden moeten worden? Want de huurders die een terugkeergarantie hebben, geven zelf steeds

aan dat ze laat en onvoldoende geïnformeerd worden. Ze hadden gisteravond een bijeenkomst, en ze noemden het zelf "een onstuimige bijeenkomst, waar veel ongenoegen en frustratie werd geuit door huurders die al erg lang aan het wachten zijn op die nieuwbouw, vooral omdat die huurders ook zelf steeds moeten vragen om die informatie." Ze gaven zelfs aan dat het vertrouwen in Woonborg bij hen weg is, dat er nu sprake is van tweeënhalf jaar vertraging. Mijn vraag is dan ook wat het college dan ook doet om verdere vertraging nog te gaan voorkomen. Daarbij geeft Woonborg op de avond zelf aan dat eigenlijk het hete hangijzer de belevingsproblematiek is. Dan is mijn vraag aan het college: op welke manier werkt het college met woonborg aan een oplossing hiervoor en een versnelling hiervan? Dan wil ik de andere vragen overlaten aan de heer Staijen.

00:06:03

Voorzitter: Gaat uw gang, de heer Staijen.

00:06:05

De heer Staijen: Ja, dank u, voorzitter. Ja, ik heb drie aanvullende vragen over hetzelfde onderwerp. Destijds zijn er prestatieafspraken gemaakt tussen de toenmalige gemeente Haren en Woonborg. Geeft de vertraging die er nu is het college in relatie tot die prestatieafspraken redenen om daarover in gesprek te gaan met Woonborg? Ten tweede, is het college op de hoogte dat op dit moment de buurt totaal verpauperd, er toename is van ongedierte, er wateroverlast is en er problemen zijn met de kwaliteit van de wisselwoningen? Veel bewoners klagen over kou, schimmelvorming, lekkages en continue storingen in de stroomvoorzieningen. De gezondheid schijnt op het spel te staan. Wat gaat het college daaraan doen? Daar moeten we op ingrijpen. Dan mijn laatste opmerking: de welstandscommissie heeft een preadvies aangegeven voor dat stukje nieuwbouw, en dat was voor de bewoners acceptabel. Het definitieve advies van de welstandscommissie voorziet echter in een heel ander idee; die wil alle woningen op gaan schuiven richting Straatschede. Een meerderheid van de bewoners wil zich echter vasthouden aan het eerste advies van de welstandscommissie, en onze vraag is nu: wil het college tegemoetkomen aan de wensen van de bewoners, of gaat het vasthouden aan het advies van de welstandscommissie? Dank u wel.

00:07:31

Voorzitter: Dank u wel, dan geef ik het woord aan de heer van der Schaaf.

00:07:35

De Heer van der Schaaf: Ja, dank u wel. We hebben een antwoord op de gestelde vragen die inderdaad over hetzelfde project gaan; inderdaad is het college op de hoogte van de vertraging die bij dit project van tweeëndertig nieuwe woningen van Woonborg is opgetreden. Al in een eerder stadium was die vertraging ook aan de orde, en de grote teleurstelling was er in januari dat de verwachting was dat er in die tijd al begonnen zou worden met de start van de bouw, dat Woonborg aan de huurders moest communiceren dat er opnieuw een half jaar vertraging was. Nou, wat we met elkaar hebben geconstateerd, ook met Woonborg, is dat er inderdaad een aantal gewoon niet goed gaan, zijn gegaan, of misschien nog steeds niet opgelost zijn, maar op korte termijn hopelijk wel. Om mee te beginnen: de oorzaak van de vertraging kent eigenlijk twee redenen. De ene heeft inderdaad te maken met de aardbelevingsproblematiek. Ook in Haren, merkwaardig genoeg. Ook daar gold op het moment toen die bouw startte, of de planvorming startte, was daar een

nieuwbouwregeling van toepassing. Daar is in die samenvatting tussen de NAM en Woonborg erg langs elkaar heen gewerkt, hebben wij vernomen. Daardoor is er een vertraging ontstaan in de vergunningsverlening bij de gemeente, of de vergunningsaanvraag bij de gemeente. Het duurde steeds langer voordat men de vergunning kon aanvragen omdat men op elkaar wachtte. Nou, de vraag is hoe wij daaraan werken. Waar we als gemeente Groningen de afgelopen tijd natuurlijk ontzettend ons best voor hebben gedaan, is natuurlijk juist die nieuwbouwregeling beter te laten functioneren. Nou, hier vragen we dus ook om een ingreep, hoewel het op dat punt trouwens opgelost lijkt te zijn. Een andere reden is, en dat heeft Woonborg ook eerlijk toegegeven, dat ze intern bij hun eigen organisatie een aantal afstemmingsfouten hebben gemaakt waardoor ook de aanvraag van de vergunningen simpelweg te laat was. Wat gaan we daaraan doen? In het kader van prestatieafspraken spreken wij heel erg vaak met Woonborg. Overigens is het niet zo dat Woonborg op alle fronten hier last van heeft, maar op dit punt wel. We zullen er met hen ook over spreken hoe we dat in de toekomst kunnen voorkomen. Hoe nu verder? Want een ander frustratiepunt was natuurlijk bij de bewoners dat, los van die vertraging op zich, men er ook elke keer vrijlaat achter kwam. Men heeft in ieder geval afgesproken dat de informatievoorziening frequenter en beter wordt. Op de bijeenkomst gister, die inderdaad heeft plaatsgevonden hebben wij ook terugkoppeling van Woonborg gekregen, dat die bijeenkomst nog niet zodanig geweest is dat het vertrouwen nu weer terug is. Dat kost tijd. Men heeft in ieder geval toegezegd dat men de slechte omstandigheden die er zijn in de tijdelijke woningen, waar men ook veel langer woont dan oorspronkelijk gepland, dat men daar gaat kijken hoe men dat kan verbeteren. Er wordt zelfs, heeft men ook gezegd, gekeken naar... De bewoners hebben ook gevraagd om compensatie voor verderving van het woongenot. Ook daar gaat Woonborg naar kijken en komen ze op terug, hebben ze gezegd. En tot slot de vraag aan specifiek de gemeente: of het nu de welstandscommissie of de stedenbouwkundige afdeling van de gemeente Haren weet ik even niet, maar het feit is inderdaad wel dat de nieuwe gemeente Groningen een ander advies heeft gegeven aan Woonborg dan de vorige. Dat is blijkbaar iets wat niet bij iedere huurder op instemming kan rekenen, dat is gisteren ook geconstateerd. Woonborg gaat opnieuw met ons in gesprek om te kijken hoe we dat kunnen doen, maar we vinden dat dat wat dat betreft niet opnieuw tot vertraging mag leiden.

00:10:48

Voorzitter: Dank u wel. Dan kom ik wederom bij de heer Staijen namens de Stadspartij.

00:11:01

De Heer Staijen: Op 25 september vorig jaar hebben wij van het college antwoord gehad op een aantal schriftelijke zaken inzake de muizenplagen. Toen gaf het college eigenlijk aan dat er nog niet zo heel veel aan de hand was. Nu stond er op 21 februari op de voorpagina van het dagblad een groot artikel over muizenplagen in de provincie Groningen. Ook LTL-Noord waarschuwt voor muizenplagen in Groningen, onder andere in het gebied wat ook tot de stad Groningen behoort, Ten Boer. En gisteravond was het zelfs in het landelijke nieuws op de televisie. We hebben daar nog twee aanvullende vragen over: wat is uw mening over de inhoud van het artikel van het Dagblad van het Noorden? Want u gaf in september aan dat er geen sprake was van een gezamenlijke aanpak inzake de muizenplaag met bijvoorbeeld omringende gemeente en eventueel de provincie. En het tweede is: verandert de actuele

situatie dan om nu wel te gaan samenwerken met genoemde partijen om aan de bestrijding van muizen op onder andere vooral het platteland, want er is een duidelijke onderscheiding tussen de muis van het platteland en de muis van de stad, om daar nu wel gezamenlijk actie te ondernemen? Dank u.

00:12:16

Voorzitter: Dank u wel. Dan kom ik bij de heer Broeksma.

00:12:19

De Heer Broeksma: Dank u wel, voorzitter. Wederom zal ik namens collega Chakor antwoord geven op uw vraag. Op dit moment zien we nog geen grote toename van het aantal meldingen van muizen in het eigen gemeentelijke buitengebied. We merken wel dat particulieren, en dan met name agrariërs, binnen de grenzen van onze gemeente met dit probleem te maken hebben. Er is momenteel nog geen sprake van een gezamenlijke aanpak met de provincie of andere gemeenten, omdat er vooralsnog beperkte bestrijdingsmogelijkheden zijn. Mocht dat nu veranderen, dan zullen we hierin uiteraard de samenwerking zoeken. Dank u wel.

00:12:58

Voorzitter: En dan voor de laatste keer de heer Staijen namens de Stadspartij. Tenminste, voor de rondvraag de laatste keer.

00:13:04

De Heer Staijen: Dank u, voorzitter. Nog eentje. Straat werkzaamheden. Het valt de Stadspartij op dat het tegenwoordig vaak voorkomt dat er door wegwerkzaamheden ondergrondse afvalcontainers niet meer bereikbaar zijn in de stad voor de wagen die ze moet legen, simpelweg omdat die wagens er niet meer bij kunnen omdat de straat is opgebroken. Het gevolg is eigenlijk dat de bewoners de afvalzakken gewoon naast de containers plaatsen, want die zijn vol. Wij zien graag dat zoiets voorkomen wordt. We hebben hier twee vragen over: kan het college ervoor zorgen dat tijdens dat soort werkzaamheden bewoners tijdelijk in staat gesteld worden om gebruik te maken van een andere ondergrondse container, dus door het pasje op de een of andere manier aan te passen? En ten tweede: wil het college ervoor zorgen dat de bewoners hierover beter geïnformeerd worden vooraf aan de werkzaamheden, bijvoorbeeld door alternatieven te noemen in de brief die de bedrijven die verantwoordelijk zijn voor de betreffende werkzaamheden, huis aan huis te verspreiden?

00:14:06

Voorzitter: De heer Broeksma.

00:14:07

De Heer Broeksma: Dank u wel, voorzitter, wederom namens de collega Chakor. U beschrijft een situatie die wij ook onwenselijk vinden. De afspraak met de aannemers is dat bij werkzaamheden de betreffende aannemer verantwoordelijk is voor de afvalverwijdering en de inlichting van bewoners over de aanpassing van de afvalinzameling en het bereikbaar blijven van de ondergrondse containers. Dit neemt niet weg dat we bij het constateren van situaties waarbij de containers onbereikbaar zijn, reageren. Dat doen we. We hebben inderdaad signalen gekregen dat in enkele gevallen, u noemt er een paar, de containers niet bereikbaar zijn voor wagens, en hebben daarom deze afspraak nogmaals bij de aannemers

onder de aandacht gebracht. Deze afspraak leggen we tevens in de bestekken vast. Dank u wel.

B Inhoudelijk deel

B1 Consultatiedocument Regionale Energie Strategie (RES) Groningen (collegebrief 12 februari 2020)

00:14:55

Voorzitter: Dank u wel. Dan komen we bij agendapunt B-1: het consultatiedocument Regionale Energiestrategie Groningen. We hebben drie insprekers, die hebben allen drie minuten per persoon. Ik zou graag als eerste mevrouw Heike Of willen vragen om hier plaats te nemen en op het rechterknopje te drukken. Dan kunt u beginnen.

00:15:24

Mevrouw Heike Of: Goedenavond, beste leden van deze commissie. Ik ben Heike Of, ik woon in Meerstad-noord, aan de Zuiderweg. Ik ben hier al een keer eerder geweest, ik wil er geen gewoonte van maken. Ik begrijp dat het gaat over... Als ik de stukken voor deze vergadering lees, lijkt de basis gelegd te worden voor wat de ambities van Groningen zijn voor onder andere het opwekken van zonne-energie, en bespreken jullie hoe de informatie over de energietransitie richting de burger wordt gedeeld en hoe de burger kan participeren. Wat een complex en groot de energietransitie is. Zoals het in *restdocument* beschreven staat, is het nog een abstract begrip voor ons, nog weinig concreet. Ik heb respect voor iedereen die hierover moet beslissen, en ik denk dat iedereen hier het beste ervan wil maken. Voor mij als burger is het ingewikkeld door het bos van documenten die ene boom te zien die ons aangaat, en wanneer. Wij willen graag meedenken en meebeslissen, maar zijn we nu te laat, te vroeg of net op tijd? Ik prijs de ambitie van duurzame energiewinning, en ik heb veel vraagtekens bij de manier waarop. Als de gemeente concrete plannen heeft voor tweehonderdvijftig tot vijfhonderd hectare zonneweide in onze polder, bij jullie bekend als Meerstad-noord, dan lijkt participatie, dus meedenken en meebeslissen, een gepasseerd station voor ons. Er zijn gesprekken geweest met een select deel van omwonende, waarin verschillende signalen voorkomen. Die overleggen zijn nu opgeschort in verband met de Hyperloop. Ondertussen gaan plannen en overleggen bij gemeenten en haar ambtenaren gewoon door. En er is haast, voor 1 juni moet het concept klaar zijn. Hier zijn ook ideeën, hij zijn ook plannen gemaakt. Er is een dorpsvisie, een concept-dorpsvisie, er is een gebiedsvisie recreatieve sluiting met omliggende dorpen ontwikkeld, maar er lijkt sinds de herindelingen van 2018 weinig communicatie tussen de gemeente Groningen en de gemeente Midden-Groningen te zijn. De plannen betreffen het grensgebied en bewoners van twee van beide gemeenten. Wij willen meedenken en participeren. Wij zijn voor duurzame energie, wij zijn voor natuurbehoud. We willen met u kijken hoe we de zonneladder in de stad Groningen kunnen honoreren. En we hebben ook vragen: hoeveel groen- en landbouwgrond in de directe omgeving wil de gemeente opofferen? Zijn alle alternatieve om dit te voorkomen voldoende onderzocht? We willen u uitnodigen om in ons mooie dorp, onze mooie polder te komen kijken en met ons te praten. Dank jullie wel.

00:18:27

Voorzitter: Dank u wel. Zijn er nog mensen die een vraag aan mevrouw Of willen stellen? Ik zie in elk geval de SP. De heer Brandenburg.

00:18:39

Voorzitter: Ja. Dank voor dit betoog. Is er rondom die zonneweides die bij u in de buurt zouden moeten komen dan ook een grote bewonersbijeenkomst geweest, zoals die daar destijds rondom die Hyperloop is georganiseerd? Of zijn daar plannen voor?

00:18:52

Mevrouw Heike Of: Nee, dat is niet gepland. Ik weet dat op vorig jaar vijf augustus een eerste kleine bijeenkomst geweest is op initiatief van Lage Lang. Drie december is er nog een selecte bijeenkomst geweest. Zeven januari had er ook een bijeenkomst moeten zijn, maar daar hebben we het eigenlijk alleen maar over de Hyperloop gehad. En vanaf dat moment is er gezegd: we gaan in april weer verder over dit onderwerp. En dit is ook niet breed gedeeld, het is eigenlijk heel select gedeeld.

00:19:37

Voorzitter: Mevrouw de Wrede nog.

00:19:39

Mevrouw de Wrede: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, de inspreker heeft het vast wel gezegd maar het is mij even ontgaan in welk dorp de inspreker woont.

00:19:51

Mevrouw Heike Of: Ik hoor bij de gemeente Groningen. Het dorp is het dorp Lageland, alleen de gemeentegrens loopt door het dorp Lageland. Dus de Zuiderweg, waar ik aan woon, was oorspronkelijk deel van Lageland, en wij vinden nog steeds dat wij onderdeel van Lageland zijn, in ieder geval van de polder. Alleen de grens is veranderd, we zijn nu bij Groningen gekomen. Dus die plannen die gemaakt zijn, die zijn ook door Lageland gemaakt. Inmiddels is de gemeente Groningen eigenaar van het gebied, dus we krijgen een beetje het idee dat de gemeente Groningen nu zegt: o, mooi, we hebben hier een mooi gebied, daar kunnen wij nu doen waar wij zin in hebben.

00:20:35

Voorzitter: Dank u wel. Dan zou ik graag mevrouw van der Veen willen verzoeken om hier plaats te nemen. De microfoon staat nog aan, dus je kunt gelijk beginnen.

00:20:52

Mevrouw Vlasta van der Veen: Goedenavond allemaal. Ik lees het even op. Ik ben Vlasta van der Veen, ik woon met ons gezin ook in Lageland, aan het Eemskanaal, wat ook nu plangebied Meerstad-Noord is. Sinds er aangrenzend aan ons perceel een zonnepaneleiland, ik vind het wordt weide niet zo goed passen bij de massaliteit ervan, maak ik me zorgen. Om het milieu, om het landschap, om ons voedsel, om onze provincie, om ons wonen. Nog lang niet alles is bekend over de lange termijneffecten van een zonnepaneleiland. Helaas is namelijk voor zonneparken van een normale omvang geen effectenrapportage nodig. Er zijn dingen wel bekend. Wat er wel bekend is, is dat er flinke negatieve gevolgen zijn voor de bodemkwaliteit. Dat kun je logisch beredeneren, maar ik heb het toch even nagezocht bij enige artikelen van de Universiteit Wageningen, voorheen Landbouwniversiteit. Voor de zekerheid breng ik dat toch nog even onder de aandacht. Onder de tafels van een gebruikelijk zonnepaneleiland zien we versterf van de ondergroei. Deze geeft daardoor geen nieuwe aanvoer meer van organische stof. Hierdoor sterft het bodemleven, zoals wormen, geleedpotigen, bacteriën, verhoogt het CO₂-gehalte, neemt de

bodemvruchtbaarheid af, neemt de wateropnamecapaciteit af, krijg je inklinking en erosie van de bodem. Het verminderde bodemleven heeft weer gevolgen voor de akkervogels, maar ook voor kleine zoogdieren zoals bijvoorbeeld die nare muizen, maar ook egels. En in het gebied, in ons gebied, is de kerkuil ook afhankelijk van wat er allemaal leeft op het land, net zoals veel emmer beesten daar. Een bijkomend probleem daarvan is bodemvervuiling door de zink van de stellages waar die panelen op zijn geplaatst. Er wordt in de artikelen van die milieuplannen altijd geadviseerd dat je daar wat aan moet doen om te zorgen dat dat niet gebeurt. En hoe dat dan kan en of het überhaupt kan, dat heb ik nergens kunnen vinden. Je kunt ze moeilijk van plastic maken, dat zal ook niet werken. De slechte bodemvruchtbaarheid is zeker nog tien jaar na het wegnemen van de panelen een probleem voor bijvoorbeeld gebruik als landbouwgrond. Het gebied, dit gebied waar het om gaat als we het hebben over Meerstad-Noord, heeft al eeuwen waarde voor voedselproductie en daarna draagt het ook bij aan het karakteristieke Groninger landschap waar ik dagelijks van geniet, en met mij velen. Het risico om langdurig geen gebruik te kunnen maken van de landbouw van dat gebied zie ik als een bedreiging van rendabele kringlooplandbouw, die dus extensiever zou moeten zijn. Juist hiervoor is onze provincie bij uitstek geschikt. Dan heb ik ook nog het consultatierapport gelezen en daar heb ik ook nog wat opmerkingen bij. Als in de provincie Groningen drie procent van de Nederlandse bevolking woont, waarom zou dat bod dan meer dan een komma nul vijf terra wattuur moeten zijn, wat drie procent is van die vijfendertig terra wattuur die op land gewonnen moet worden? Dan is het enorme risico nemen niet nodig. Het betreffende kenmerkend Groningen en koploper zijn omdat Groningen de laatste decennia gasleverancier was, maakt dat men dat weer voort wil zetten. En of dat nu in het verdienmodel past of dat het logistiek makkelijk is in te plannen weet ik niet, maar hoe kan het dat Groningen daar niet eerst even vanaf ziet in het kader van negatieve gevolgen van de gaswinning en de onzekere gevolgen van grote velden?

00:24:21

Voorzitter: Mevrouw van der Veen, zou u tot een afronding willen komen? U bent al over uw tijd heen.

00:24:26

Mevrouw Vlasta van der Veen: Echt? O, God. Het pakket maatregelen is om CO₂-reductie te bewerkstelligen. In theorie kan een zonnepark CO₂ opslaan, alleen dat is meestal niet het geval. Er groeit helemaal niets meer onder de tafels. Is men zich ervan bewust dat zonne-energie op landbouwgrond waarschijnlijk niet eens CO₂-neutraal zal zijn? Uitgaande van schaal-bij-schaalbeleid, slaat eigenlijk zo'n ontzettend megaveld bij ons kleine dorp Lageland als een tang op een varken. Dan had ik nog wat puntjes, maar dan ga ik over de tijd heen.

00:25:03

Voorzitter: Ja. En u heeft het ook toe gemaaild, dus we hebben er ook kennis van kunnen nemen. Ik zie mevrouw Blauw namens de PVV en ik zie mevrouw Nieuwenhout namens GroenLinks. Eerst mevrouw Blauw.

00:25:12

Mevrouw Blauw: Dank, voorzitter. Ik heb een vraag aan de insprekerster. Bedankt in ieder geval, voor uw betoog. Voelt u zich eigenlijk begrepen door de gemeente?

00:25:22

Mevrouw Vlasta van der Veen: Nee. Maar om een heleboel dingen heb ik het idee dat gemeente nog niet echt weet dat wij er ook zijn sinds januari 2017.

00:25:33

Voorzitter: Mevrouw Nieuwenhout.

00:25:35

Mevrouw Nieuwenhout: Ja. Hartelijk dank voor het heldere verhaal en ook voor het duidelijk maken van wat voor jullie de belangrijke aspecten zijn. Ik vroeg me af: op het moment dat er een zonnepark zou komen en dat dat in overleg met de omwonenden, en ook op een ecologisch verantwoordelijke manier zoals bij Vierverlaten ook bijvoorbeeld gebeurd is, zouden jullie het dan nog steeds niet willen? Of zouden jullie dan zeggen dat het wel mogelijk is om daar een zonnepark te maken?

00:26:10

Mevrouw Vlasta van der Veen: Ik weet niet hoe het in Vierverlaten is.

00:26:12

Mevrouw Nieuwenhout: De RUG heeft er onderzoek gedaan naar de vogelstand en de kleine insecten die daar zijn. Ze hebben daar de panelen verder uit elkaar gezet, zodat er meer ruimte tussen de panelen is voor de ecologie. Volgens mij lopen er schapen tussendoor om de boel kort te houden, om zo de ecologie te versterken.

00:26:40

Mevrouw Vlasta van der Veen: Ik heb wel wat moeite om schapen onder zonnepanelen te laten weiden. Ik heb het idee dat ik daar als dierenarts mij hard voor moet maken om dat niet te laten gebeuren, omdat herkauwers niet goed kunnen tegen te veel nitriet in hun eten. Als je gewassen meer schaduw laat krijgen en minder zonlicht... Het zijn eigenlijk weidedieren, ze moeten in de wei eten. En als je dan in de schaduw eet, als je te veel schaduwgedeelten eet, dan hebben ze kans op nitrietvergiftiging. Dus van mij mag dat niet, daar ga ik mij hard voor maken.

00:27:16

Voorzitter: Dank u wel. Dan zou ik graag het woord willen geven aan de heer van Mierlo.

00:27:25

De Heer Huub van Mierlo: Ik ben Huub van Mierlo, inwoner van Lageland en sinds kort voorzitter van de net opgerichte energiecoöperatie Collectief Duurzaam Lageland. Maar ik spreek op persoonlijke titel. Als collectief voorzitter zou ik voor een groot zonneveld in Meerstad-Noord moeten zijn. Als mede-eigenaarschapspartner kan dit collectief veel geld voor het dorp opleveren. Echter, veel inwonende van ons dorp en in de polder van het Lageland waaronder ikzelf, zien het zonneveld van tweehonderd tot vijfhonderd hectare ondanks deze financiële kans liever niet komen. En de redenen daarvoor zijn: hoe is het mogelijk dat ambtenaren op grond van, vermoed ik, "hier hebben we een stuk grond in eigendom waar we toch niets mee kunnen en wat ons alleen maar geld kost", een beslissing nemen om er dan maar een zonnepark van te maken om zodoende de energiedoelen te halen. Het zijn waarschijnlijk mensen die dit gebied niet kennen. Een pennenstreek: het is een stuk grond wat eigenlijk een overganggebied is tussen het recreatiegebied Karding Noorddijk en het natuurgebied *Woegwolf*. Dit laatste is enkele jaren geleden in het kader

van de ecologische hoog structuur met tig miljoenen overheids­geld aangelegd en voltooid. Juist op dit tijp­je grond moet er een zonnepark komen en een Hyperloop. Het is een gebied waar aanwonenden zijn gaan wonen om de weidsheid, de uitgestrektheid en het uitzicht van het gebied, waar van het najaar tot aan het voorjaar tig ganzen en ander gevogelte, waaronder ooievaars, zilverreigers, de zeldzaam wordende kievit, grutto's en af en toe een lepelaar voor rangeren. Het is een gebied waar de inwoners van de Zijlen in Meerstad op uitkijken, en nu misschien al spijt hebben van hun aankoop omdat hun uitkijk mogelijk een energiepark en een hyperloop wordt. Een gebied dat, indien dit een zonnepark wordt, de verkoopmogelijkheid voor kavels in Meerstad en in de nabijheid van het Slochterdiep in de toekomst misschien wel onmogelijk maakt. Want wie koopt een kavel daar als het uitzicht een zonnepark en een Hyperloop wordt? Een gebied waarover aanwonenden al veel ideeën hebben over hoe dit in te richten als beleefgebied, en hier ook heel actief in willen meedenken en ontwikkelen. Een gebied dat veel stadjes en omlanders nu al bezoeken, veel fietsers, om de schoonheid, de wijdsheid en de doorvoerroute naar Roegwold, Slochteren, Schildmeer, enzovoort. In navolging van de woorden van Heike wil ik zeggen dat de Lagelanders voor duurzaamheid zijn. Maar duurzaamheid is ook afwegingen maken over of de beoogde plannen passen in het gebied waar ze in eerste instantie gepland zijn. Met bovengenoemde argumenten hoop ik dat de politiek deze afwegingen nog eens wil maken, en hierin denkt Lageland graag mee.

00:30:42

Voorzitter: Dank u wel. Zijn er nog mensen die een vraag zouden willen stellen aan de heer Van Mierlo? Dat is niet het geval. Helder verhaal, dank u wel. Dan komen we bij de zijde van de Commissie. Wie mag ik als eerste het woord geven? Mevrouw Nieuwenhout namens GroenLinks.

00:31:01

Mevrouw Nieuwenhout: Hartelijk dank, voorzitter. En ook hartelijk dank aan het College voor dit document. Wij begrijpen dat het een lastige opgave is om met zoveel Gemeentes en de Provincie om tafel te zitten, en ook dat het moeilijk is om het systeemperspectief te houden, van: waar gaan we nu eigenlijk heen met de energietransitie, met de energiesector? Omdat het Rijk je natuurlijk heel erg in een bepaald keurslijf drukt, met alleen maar wind op land en zon op land, terwijl je het eigenlijk over veel meer dingen zou willen hebben. Wij hopen wel dat de wethouder dit blijft benadrukken in het overleg, dus dat het systeemperspectief ontzettend belangrijk is om in de gaten te houden. Dan de hamvraag: wat voor ambities spreekt Groningen uit? Dat is natuurlijk het belangrijkste.

00:31:49

Voorzitter: Heeft u een vraag van mevrouw De Wrede namens de Partij voor de Dieren?

00:31:53

Mevrouw de Wrede: Ja, dank u wel. Het wordt al wat later, en ik dacht, een beetje interactie tussen elkaar maakt het allemaal een beetje levendiger. U zegt: het Rijk drukt ons in een keurslijf, zon en wind op land, we zouden het eigenlijk ook nog wel over andere dingen willen hebben. Wat voor andere dingen heeft u dan in gedachten?

00:32:10

Voorzitter: Mevrouw Nieuwenhout.

00:32:13

Mevrouw Nieuwenhout: Ik zou zeggen: don't get me started, want hier kunnen we de hele avond over doorpraten. Maar ik heb het bijvoorbeeld over het feit dat het eigenlijk ook heel belangrijk is om de huizen die we hebben, de daken die we hebben, vol te leggen met zonnepanelen. Maar die tellen bijvoorbeeld niet mee voor de rest. En wat ik ook belangrijk vind, is dat de netcapaciteit bijvoorbeeld... Nou, dat is een beperkende factor, dat wordt heel moeilijk meegenomen in zo'n rest die alleen maar bepaalde dingen voorschrijft maar andere dingen weer niet. Dus dat zijn bijvoorbeeld dingen die ik heel belangrijk vind om wel mee te nemen. Dan ga ik verder met de ambitie; welke spreken wij uit? Wat GroenLinks betreft gaan we onze ambitie verhogen boven wat eigenlijk de plannen al zijn, boven die vijfentwintig terra wattuur. Dus wij zijn voor zeven terra wattuur, maar we begrijpen dat dat niet ten koste van alles moet gaan. Wat ons betreft zijn belangrijke randvoorwaarden ten eerste de ruimtelijke inpassing, het moet wel passen binnen het landschap.

00:33:12

Voorzitter: De heer Brandenburg namens de SP heeft een vraag voor u.

00:33:16

De Heer Brandenburg: Ja voorzitter, dank. Mevrouw Nieuwenhuizen van GroenLinks begint over het systeemperspectief, stelt daarbij de vraag waar we nu heengaan met die sector. Daar geeft ze vervolgens geen enkel antwoord op en zegt dan wel: we moeten de ambitie verhogen naar zeven terra watt. Dan heb ik daar twee vragen bij. Eén: waar moet die dan komen? En twee: hoe moet die dan geëxploiteerd worden als we dat systeemperspectief waar u het over heeft in de ogenschouw nemen?

00:33:41

Voorzitter: Mevrouw Nieuwenhout.

00:33:43

Mevrouw Nieuwenhout: Daar kom ik de rest van mijn woordvoering weer op terug. Die randvoorwaarden, en daar kom ik dan op één van je vragen al terug; ruimtelijke inpassing. Voor ons is het heel belangrijk om inderdaad te zorgen dat de goede dingen op de goede plek komen te staan. Dus het schaal-bij-schaalprincipes zoals dat genoemd wordt, lijkt mij daar heel passend bij. Wat we ook belangrijk vinden, is dat de energieprojecten bijdragen aan landschappelijke verbetering. Dat bijvoorbeeld ecologie totaal niet genoemd wordt in het hele stuk, maar dat dat dus wel een belangrijk uitgangspunt is, dat die ook verbeterd wordt. En in dit stuk staat een impliciete aanname dat hernieuwbare energie eigenlijk een verkeerd iets is, dat een last is dat moet worden verdeeld, terwijl er natuurlijk ook een hoop voordelen zijn die niet zo heel goed naar voren komen. Dus dat is belangrijk om mee te nemen. Dan de andere vraag van de heer Brandenburg, dat is ook een belangrijke randvoorwaarde voor ons. Dat is lokaal eigendom, zoals we ook in de motie de kracht van lokaal gevraagd hebben. Wat ons betreft kunnen de verschillende eigendomsvarianten naast elkaar bestaan. Zo hoeft er niet per se één Gronings model te komen, zodat het voor elke gemeente op een passende manier kan.

00:35:00

Voorzitter: De heer Ubbens heeft nog een vraag voor u.

00:35:02

De heer Ubbens: Ja, dank voorzitter. Ja, wellicht kan de GroenLinks-fractie dan even aan de inwoners van Lageland uitleggen wat zij dan aan dat grote zonnepark in hun achtertuin gaan hebben. Want dat is voor hun blijkbaar niet alleen een last maar ook goed.

00:35:20

Voorzitter: Mevrouw Nieuwenhout.

00:35:23

Mevrouw Nieuwenhout: Nu moet ik zeggen dat ik nog niet heel erg op de hoogte ben van hoe het precies is, dus ik kom heel graag een keertje langsfietsen bij jullie om te zien hoe het allemaal in de praktijk is. Ik denk dat het vooral heel belangrijk is dat het op zo'n manier wordt ingepast, dat het past binnen hoe het landschap daar is. Daar kom ik graag een keer voor langsfietsen. En ik denk ook dat het proces niet in één dag is. Één van de vragen was: zijn we nu te vroeg of te laat in de inspraak? Ik denk dat jullie precies op het juiste moment zijn, want nu worden er plannen gemaakt, dus nu kunnen de plannen ook nog worden aangepast aan wat er bij welk stuk van de provincie past.

00:35:58

Voorzitter: Ik wil de heer Mellies nog een interruptie gunnen maar dan zou ik wel mevrouw Nieuwenhout willen vragen om af te ronden, want we zitten nu op vijf minuten.

00:36:04

De heer Mellies: Dank u wel, voorzitter. Nog even terughakend op het lokale eigenaarschap: u gaf aan dat er verschillende visies naast elkaar kunnen bestaan. Maar denkt u dat een investeerder die op zoek is naar een goede locatie voor zonnepanelen die heel Nederland ter beschikking heeft nog veel zin heeft om dat te gaan doen op het moment dat er heel veel limitaties aan verbonden zijn? Bent u dan niet bang dat wij onze doelstelling nooit gaan halen?

00:36:33

Voorzitter: Mevrouw Nieuwenhout.

00:36:34

Mevrouw Nieuwenhout: Volgens mij staat in het klimaatakkoord voor heel Nederland een doelstelling van vijftig procent lokaal eigendom. Dus daar ben ik niet zo heel bang voor. Dan ga ik nu graag verder met mijn woordvoering als het mag.

00:36:44

Voorzitter: Ja, en tevens de afronding.

00:36:46

Mevrouw Nieuwenhout: Ja, inderdaad ja. Wij vinden het wel belangrijk dat lager dan vijftig procent zoveel mogelijk wordt voorkomen of misschien zelfs wordt uitgesloten in vergunningsverlening. Verder, wat betreft de communicatie, denken we dat het vooral belangrijk is dat de gemeentelijke communicatie wordt afgestemd, dus de warmtetransitievisie, omgevingsvisie en dit. Dus dat er dan niet nog meer dingen door elkaar gaan lopen. Of dat samen met de andere gemeentes moet, dat maakt ons niet zo heel veel uit. Wat de bestuurder het liefste wil. We hebben ook nog heel veel aandachtspunten, maar die zullen we dan maar gewoon doormailen.

00:37:17

Voorzitter: Dat lijkt me heel verstandig. Dank u wel. Dan kom ik bij de fractie van de ChristenUnie, de heer Rebergen.

00:37:24

De heer Rebergen: Dank u wel, voorzitter. We bespreken het consultatiedocument Regionale Energie. Dit is het vervolg op de intentieverklaring in een startdocument die we eerder hebben besproken. Er wordt ons gevraagd op een aantal punten in te gaan om richting te geven aan de uitwerking die we in mei zullen bespreken. Ook kunnen er aanvullende aandachtspunten worden meegegeven. In de eerste plaats willen we aandacht vragen voor de verbinding met de opgave voor het terugbrengen van de vraag naar energie, onder andere door isolatie. Zoals ook tijdens de technische sessie afgelopen maandag aangegeven, gaan we uit van een verdeling van veertig, dertig, dertig. Veertig procent terugbrengen van de vraag, dertig procent duurzame energieopwekking en dertig procent importeren. De opgave voor opwekking van energie kan daarom niet los worden gezien van de andere twee. Immers, in de inschatting van de benodigde energie in 2030 is rekening gehouden met verminderde vraag, daarom is voor ons die verbinding zo belangrijk. Graag een reactie van het college hoe zij dit ziet. Dan over het Groninger Sport: als gemeente Groningen hebben we in diverse documenten die we de afgelopen tijd hebben besproken onze ambities ten aanzien van duurzame energie vastgelegd. Als gemeenten hebben we stevige ambities, namelijk om al in 2035 geen fossiele energie meer te gebruiken. Dat is sneller dan geformuleerd in het klimaatakkoord, en ook sneller dan de andere samenwerkende partijen in de RES Groningen nastreven. De ChristenUnie staat achter deze ambities. Wij geloven dat we deze aarde mogen beheren en gebruiken, maar dat op een goede manier een verantwoorde manier moeten doen. In het document is aangegeven dat als de vastgelegde ambities van de verschillende gemeenten het RES naast elkaar worden gelegd om tot een bod te komen, dit bod dan het middelste bod zal zijn van vijfenhalf tot zes terra wattuur.

00:39:10

De Heer van der Glas: Meneer Rebergen, u heeft een vraag van mevrouw Blauw namens de PVV.

00:39:15

Mevrouw Blauw: Dank u, voorzitter. Ja, ik wilde deze vraag net ook aan GroenLinks stellen: jullie staan achter ambities, ook als die hoger meer en enzovoorts moeten. Maar als de Groningse bevolking het helemaal niet wil, staan jullie er dan nog zo achter?

00:39:31

Voorzitter: De heer Rebergen.

00:39:33

De heer Rebergen: Ik zei je volgens mij niet dat die hoger en meer moet zijn, maar dat we de ambities die we vastgelegd hebben graag willen volgen. Daarbij vinden we het draagvlak wel belangrijk, en daar kom ik zometeen in mijn woordvoering nog op terug. Volgens ons zal er dus een bod van vijfenhalf tot zes terra watt zijn. Dat is zeventien half procent van de landelijke opgave. Wat ons betreft neemt Groningen daarin een aanzienlijk deel voor haar rekening, en laat zij zich daarin zien. Ook zijn we nog afhankelijk van wat we als regio's gezamenlijk opleveren. Opening van aanvullende maatregelen zitten wat ons betreft in de

uitwerkingen van het Nationaal Programma Groningen, waarin energietransitie ook een plek heeft gekregen. Die moet echter nog uitgewerkt worden, en dat is waarschijnlijk nog niet concreet genoeg om al mee te nemen in het RES. Hoe kijkt het college hier tegenaan? Dan over het lokaal eigendom: hoewel het RES iedere twee jaar geëvalueerd en bijgesteld wordt, zien we toch het meest in een combinatie van de voorgestelde mogelijkheden van eigendom. Dat biedt wat ons betreft de meeste ruimte voor toekomstige ontwikkelingen. Daarnaast vinden wij dat inwoners ook lusten moeten ontvangen van de energietransitie, niet alleen de lasten. Opbrengsten moeten voor een deel terugvloeien naar de samenleving. We zouden graag in de uitwerking zien dat hier meer duiding aan wordt gegeven. We moeten in ieder geval voorkomen dat het merendeel van de opbrengsten wegvloeien uit deze regio. Verder hebben we begrepen dat binnen alle voorgestelde modellen energiecoöperaties een plek kunnen hebben. De vraag aan het college is of dat klopt. Energiecoöperaties, zowel groot als klein, leveren wat ons betreft een belangrijke bijdrage aan het draagvlak, en dan met name als het laagdrempelig en voor veel inwoners bereikbaar is. Dan over de ruimtelijke principes: in Groningen hanteren we het schaal-bij-schaalprincipe. Dat principe spreekt ons op zich wel aan, maar we zijn ook benieuwd naar de uitwerking van de andere principes, al hebben we het idee dat de principes nu vaak ook al wel meespelen. In het klimaatakkoord worden de volgende ander ruimtelijke principes genoemd: zuinig en zoveel mogelijk meervoudig gebruik, combineren van opgaven en investeringen met andere opgaven en aansluiten bij de gebied specifieke kenmerken. We zien de uitwerking graag tegemoet, al vragen we ons af of dit ook tot hele andere uitkomsten zal leiden. Dan over de communicatie: de uitvoering van de RES kan grote impact hebben op de leefomgeving van mensen. Bewoners moeten daarom van vooraf aan goed worden meegenomen in alle processen, en dus niet verwachten dat bewoners weten wanneer het in het proces om hen gaat, zoals mevrouw *Of* net ook al aangaf, maar inwoners actief opzoeken. Draagvlak is cruciaal. We moeten leren van projecten elders, zowel waar het wel als waar het niet goed is gegaan. Daarbij moeten we er rekening mee houden dat Groningen genoeg heeft te verduren van de overheid op dit moment. Gezamenlijke communicatie over de ontwikkelingen binnen het RES lijkt ons ingewikkeld.

00:42:30

Voorzitter: Meneer Rebergen, in principe bent u over uw tijd heen, dus zou u tot een afronding willen komen?

00:42:36

De heer Rebergen: Ja. Gezamenlijke communicatie over de ontwikkelingen binnen het RES lijkt ons ingewikkeld. Als gemeente kunnen we beter aansluiten bij andere ontwikkeling binnen een bepaald gebied en communicatie dan integraal oppakken. We horen graag hoe het college hier tegenaan kijkt. Tot zover.

00:42:50

Voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Boter, namens de VVD.

00:42:53

De Heer Boter: Dank u wel, meneer de voorzitter. Wij lezen in eerste instantie een gemeentelijke ambitie om in 2035 geen fossiele energie te gebruiken. Dat is al een flinke sprint, en GroenLinks wil nog harder gaan lopen. Dus met de tong op de schoenen proberen we dan mogelijk een ambitie te halen, maar meestal struikelen we ergens halverwege. Dus

wat de VVD betreft is het misschien handiger om er een marathon van te maken en juist te zorgen dat je iets goed doet, maar dan wel wat later in de tijd. Want het moet wel betaalbaar blijven, het moet haalbaar zijn, het moet efficiënt zijn. En laten we eens aannemen dat als we alles op elektriciteit gaan doen, dan gaat die energiebehoefte keer tien, om al die auto's, al die huizen, alles maar op elektriciteit te gaan doen. En als we daar geen fossiele brandstoffen meer gebruiken vanaf 2035, wordt dat wel een vrij lastige. En dat is wel nog een dilemma waar wij als partij toch tegen aanlopen, van: hoe gaan we dat allemaal voor elkaar krijgen? En dan zou je zeggen: dan moet je wel inzetten op uiteindelijk wel het verminderen van die fossiele brandstoffen, daar zijn allerlei redenen voor om dat wel te doen, maar je moet wel degelijk rekening houden in de tijd hoe je dat gaat doen. En je hebt het net ervoor liggen, je hebt mogelijkheden om ergens nog fossiele brandstoffen wel vandaan te halen, niet hier uit de bodem. En daar moet je ook naar gaan kijken. En laten we anders gaan kijken naar alle kennis die we hier hebben bij allerlei instellingen, bedrijven, maar ook bij onze onderwijsinstellingen. En als je dan gaat kijken naar de lange termijn en die omschakeling, dan moet je gaan kijken, van: "wat is de welvaart, welke welvaart wil je behouden? Hoe kijk je aan tegen je economie?" We hebben niet de sterkste economie van ons land en die willen we wel ontwikkelen. Hoe gaan we om met die energietransitie? Hoe gaan we om, en dat is wat insprekers ook duidelijk maken, met het ruimtegebruik? Waar kunnen we in de ruimte dat neerzetten? Want als we uiteindelijk alle fossiele brandstoffen willen vervangen door wind en zon, dat is wel leuk, maar waar gaan we dan nog wonen? Waar gaan we dan nog leven? Waar gaan we dan nog werken? Dus ergens een beetje op de rem gaan trappen om te kijken hoe we dat langzamer kunnen doen, en wel degelijk op een goede manier ook wind, zon en allerlei andere vormen van energie kunnen gebruiken, is een goede.

00:44:52

Voorzitter: Mevrouw Blauw van de PVV heeft een vraag voor u.

00:44:55

Mevrouw Blauw: Dank u voorzitter. Landelijk is de VVD toch wel redelijk actief met de klimaatplannen en willen ze juist gas geven. Hoe kijken jullie hier provinciaal regionaal tegenaan? Want ik hoor hier op de rem trappen, en landelijk is het toch wel redelijk gas geven.

00:45:13

Voorzitter: De heer Boter.

00:45:13

De Heer Boter: Ja, dat gas geven ligt wat gevoelig hier in Groningen, dus dat zullen hier in Groningen maar niet gaan doen. En ook om überhaupt de ambities te halen die al als laagste doelen hier staan, dan moet je flink wat kilometers gaan wegtrappen om dat wel te gaan halen in elektriciteit. En dat is op zich wel prima, om te gaan kijken welke mogelijkheden zijn, het is ook wel prima om te gaan kijken naar windenergie, zonne-energie op de plekken waar het kan en in de mate waarin het kan. Lees het verkiezingsprogramma van de Gemeente, van de VVD en lees hem ook, want we zitten hier in de Statenzaal, van de provincie; het is wel de grote wens om windmolens of in een park te zetten. Het liefst nog niet op land, maar op zee, omdat daar nog enigszins ruimte is. Dus natuurlijk moet je daarnaar gaan kijken, maar op de rem trappen als de ambities worden om heel hard te gaan

sprinten naar 2035, 2030, 2025; alsjeblieft niet, want er zit nog een ander aspect aan het stuk, dat gaat over governments. Er zijn twaalf gemeenten, ze gaan er wat samenvoegen nog, twee waterschappen, één provincie. En het is one party, one boat. En dat wordt wel een lastige. Want wat ga je dan communiceren, zoals mevrouw Nieuwenhuis zegt? Want dat moeten al die twaalf partijen nog wel gaan doen. En worden ze het wel eens, worden het niet eens? Zit er enige eenheid in? Ook daar heb je wel wat tijd voor nodig om die governments te doen. Dus wij hebben wel wat zorgen, maar we hebben wel een, als antwoord ook mevrouw Blauw, wel degelijk de energie om flink te gaan trappen op de fiets en dan eens te kijken of er wel wat kunnen doen aan die energietransitie.

00:46:34

Voorzitter: Dank u wel. Het is de heer Niejenhuis en volgens mij is het mevrouw Nieuwenhout. Of van? Nee, zonder "van", hè? Ja, precies. Nieuwenhout. Wie van de commissie nog? Mevrouw Boogaard, namens de Partij van de Arbeid.

00:46:54

De Heer van der Glas: Ja, dank u wel. Het onderwerp van energietransitie is natuurlijk een spannend onderwerp. Wat is haalbaar, hebben we genoeg bronnen, weegt de overlast wel op tegen de baten? Vragen genoeg, maar eigenlijk bespreken we vanavond niet zo'n spannend stuk. En toch ga ik denk ik ook mijn hele spreektijd opmaken. Een optelsom van projecten en ambities; de uitkomst van de som is helder, alsook de eigenlijke vraag: vinden we onze ambities als regio ambitieus genoeg? Of bestaat er ruimte en de wil voor meer? Want wat betreft de gemeentegrenzen, hebben we ons al eerder uitgesproken over de ambities die in dit stuk zijn meegenomen. Of en hoe we dat kunnen gaan realiseren, daar zullen we het nog regelmatig inhoudelijk over hebben. Een vraag die op basis van politieke waarden beantwoord kan worden. Maar we zitten hier dan wel in het provinciehuis, als gemeente hebben we natuurlijk te maken met fysieke grenzen. Wij beantwoorden deze vragen nu als stedelijk gebied binnen een landelijke regio. En het is die regio die een groot deel van de ruimtelijke lasten zal moeten incasseren in de transitie. Ja, de PvdA kan een ambitieus bod steunen, maar vindt wel dat de regio hier een belangrijke stem in behoort te hebben. Het middelste bod lijkt ons zeker aan de orde. Een hoger bod ook, als de regio deze ambitie ook nastreeft en er ruime steun vanuit de rijksoverheid zal zijn om een en ander vorm te geven en goed in te richten voor de benodigde investeringen, maar vooral ook om de lokale lusten goed te kunnen borgen. En dan de concrete vragen die ons gesteld worden: het schaal-bij-schaalprincipe. Vanuit ruimtelijk oogpunt is de PvdA voorstander van een concentratiebeleid waarbij zoveel mogelijk ruimtelijke waarden behouden blijft van het kenmerkende Open Groninger Landschap. "Geen hagelslag over de provincie", werd dat eerdergenoemd. De kleine molens zijn hierbij een ingewikkeld vraagstuk, waar we volgens mij nu niet hier en nu op het niveau van de RES een antwoord op hoeven te geven, maar wel een belangrijke vraag op het niveau van onze provincie. Maar ook de strakke scheiding tussen zon op dak, dat niet meedoet in de grootschalige zon die wel meetelt. Een van de in spreeksters noemde het al, hiermee worden we gedwongen om niet vanuit de zonneladder te redeneren. Want ja, de PvdA ziet liever vijftig extra daken met twintig panelen dan duizend panelen in de natuur. Maar in de basis, zoals wij daar nu wel wat van kunnen vinden, kan de PvdA het schaal-bij-schaalprincipe ondersteunen. Voor wat betreft de gezamenlijke verkenning groen gas en het gezamenlijk optrekken in de uitvoering van de

warmtetransitie, lijkt ons dit de wenselijke route. Er is sprake van schaarste, en vraag en aanbod lijkt ruimtelijk een uitdaging. Het lijkt ons niet nuttig om elkaar hier regionaal op te beconcurreren en wellicht kansen te missen, ook als dit betekent dat onze vragen op gemeentelijke schaal wellicht nog een stapje ingewikkelder gaan worden. Op het gebied van de communicatie lijkt de gemeentelijke schaal een logische keuze. De vraagstukken van de transitie voor inwoners vertalen zich in oplossingen die verschillen per gemeente, maar ook van wijk en dorp. Gerichte informatie en inspraak op wat bewoners kunnen en mogen verwachten, komt naar wij verwachten dan ook beter tot zijn recht op kleine, gefocuste schaal. Tenminste, als het goed is. Wij zijn wel benieuwd hoe de wethouder aankijkt tegen het burgerparticipatieproces tot dusver, zoals door de insprekers is aangegeven. Natuurlijk moet dit alles wel verteld worden binnen het grote kader van de energietransitie, maar volgens mij ligt daar voornamelijk een rol voor het rijk. En dan tot slot het lokaal eigendom. Zoals vaker benadrukt is een goede uitwerking van lokaal eigendom voor de PvdA een must. We hebben nu de kans om ervoor te zorgen dat we als regio profiteren van de bijdrage die wij leveren aan de energietransitie, financieel in de vorm van werkgelegenheid en in de vorm van leefbaarheid. In het consultatiedocument wordt Gronings Model voorgesteld. Dit vinden wij een lastig punt, want wat dit model dan precies zou moeten behelzen is niet helemaal helder. Hoe dan ook is dit een ondergrens, en dat is mooi, maar het kan remmend werken op verregaande vormen van lokaal eigendom. Streven naar een hoger ambitieniveau stuit waarschijnlijk op problemen, dat niet alle gemeenten in staat zijn om dit ambitieniveau te halen. Daarom hebben wij twijfels bij voorgesteld Gronings Model, maar we zijn er wel fel voorstander van dat de regio gezamenlijk minimale randvoorwaarden vaststelt voor lokaal eigendom die onderlinge concurrentie voorkomen en een zo hoog mogelijk ambitieniveau borgt dat voor alle gemeenten haalbaar is. Zolang dit ons in ieder geval maar niet hindert om te streven naar een hoger niveau. Dank je wel.

00:51:15

Voorzitter: Dank u wel. De heer Brandenburg namens de SP.

00:51:20

De Heer Brandenburg: Ja, dank voorzitter. Ja, voorzitter, klimaatbeleid, lokaal, regionaal, internationaal, zal rechtvaardig zijn of niet zijn. En dat betekent voor ons dat de echte vervuilers moeten worden gedwongen om hun eerlijke deel te betalen, maar dat betekent voor ons ook dat onze toekomstige energievoorziening weer onder democratische controle moet komen. Zo houden we als gemeenschap zeggenschap over de prijs en over de effecten. Maar zo houden we ook de grote vervuilers buiten de deur in onze toekomstige energievoorziening. Dat waren de woorden van mijn fractie tijdens de allereerste bespreking van dat concept Regionale Energiestrategie een jaar geleden. En ik riep daarbij destijds op om iedere vorm van commerciële inmenging van de industrie en het bedrijfsleven bij de overgang naar schone energie tegen te gaan, zodat we zorgen voor zeggenschap van Groningers over hun energie en zodat we tegenwicht bieden tegen het falen van dit economische systeem en eindelijk eens met echte alternatieven aan de gang gaan. En in relatie tot dit consultatiedocument gelden die woorden nog steeds, want daarin wordt ook geconstateerd dat er van de huidige zon- en windprojecten te weinig baten terugvloeien naar de inwoners.

00:52:25

Voorzitter: De heer Boter van de VVD heeft een vraag voor u.

00:52:30

De Heer Boter: Ja, toch even een vraag over dat het allemaal onder democratisch gezag moet komen zonder overheidsgezag: de SP is toch ook vaak wel van dingen samendoen? Je kunt natuurlijk ook gewoon gebruik maken van marktpartijen, van de kennis die ze hebben en er zelf regelgeving op zetten. Dat zou toch een prima oplossing zijn?

00:52:43

De Heer Brandenburg: Wat ons betreft niet. Daar kom ik zo op hoor, waarom dat niet. Zoals ik zei, er wordt al geconstateerd in dit stuk dat erin te weinig van die projecten de baten terugvloeien naar de inwoners, en daarom wordt gesproken over lokaal eigendom en Gronings Model. En voorzitter, mijn fractie blijft er hier ook op hameren dat lokaal eigendom wat ons betreft betekent dat energieopwekking in gemeentelijk of provinciaal beheer gebeurt en geëxploiteerd wordt. Coöperaties van mensen die zich kunnen inkopen. Zijn voor mijn fractie onvoldoende en vergroten op de lange termijn de klimaatongelijkheid. En om ervoor te zorgen dat democratische controle gewaarborgd is en dat de baten bij onze inwoners terecht komen, is de schaal van een overheid nodig. Anders komen we er niet. En wat ons betreft dus ook geen vijftig procent lokaal eigendom, maar honderd procent overheidseigendom. En dan verder, voorzitter, nog een paar puntjes waar ons over gevraagd wordt in dit stuk. Wat betreft de geothermie, wat ons betreft geen optie in een gebied waar al aardbevingen plaatsvinden. Wat betreft de ruimtelijke inpassing van energieopwekking, altijd in samenspraak met omwonenden. Maar dat regel je door het democratisch te organiseren. De lasten en de lusten, die moeten terug. De lusten vooral, die moeten terugvloeien naar de inwoners. Extra aandacht voor communicatie, ja, kan best nuttig zijn, maar met mijn fractie zitten we niet te wachten op moralistische groencampagnes die enkel ergernis opwekken. Wat ons betreft kunnen we veel beter beginnen met eens grote bijeenkomst, bijvoorbeeld in het Lageland. En dan afsluitend, voorzitter; mijn fractie pleit er hier nogmaals toe dat een regionale energiestrategie vrij moet zijn van commerciële inmenging waarbij Groningers echt zeggenschap krijgen over hun toekomstige energie, zodat de baten terugvloeien naar diezelfde inwoners, bijvoorbeeld in de vorm van extra investeringen in hun woningen, in hun leefklimaat. Want alleen wanneer iedereen merkbaar profiteert van klimaatbeleid, kunnen we in de toekomst rekenen op instemming van inwoners en kunnen we de klimaatcrisis echt het hoofd bieden.

00:54:51

Voorzitter: Dank u wel, mevrouw Blauw heeft nog een vraag voor u.

00:54:54

Mevrouw Blauw: Dank u, voorzitter. Ik zit erover na te denken dat de SP best wel in een spagaat zit, want jullie zijn heel erg bezig met armoedebestrijding. Maar als deze klimaatplannen en de RES er allemaal door gaat, heb je je hele provincie arm. Hoe gaan jullie daarmee om, waar zijn jullie voor?

00:55:11

Voorzitter: Meneer Brandenburg.

00:55:12

De Heer Brandenburg: Ja kijk, als wij zorgen dat wij onze toekomstige energie opwekken op een manier dat de baten daarvan niet wegvloeien naar het bedrijfsleven zoals uw partij steeds wil, maar dat hier weer bij de gemeentes terechtkomen, dan kunnen we die ook gebruiken om bij mensen hun woningen te isoleren zodat hun gasrekening omlaaggaat, ervoor zorgen dat ze een mooiere wijk hebben, hun huizen opknappen waar nu al die schimmel in zit... Die plannen die wij hebben voor de energietransitie, die zorgen er uiteindelijk voor dat dit de leef kwaliteit maar ook de portemonnee van de mensen helpt. En dat kunnen we alleen maar doen als we dit collectief organiseren met elkaar. Daarom pleiten wij ook zo voor die gemeentelijke schaal of zelfs provinciaal of nationaal.

00:55:50

Voorzitter: De heer Boter heeft ook nog een vraag.

00:55:52

De Heer Boter: Ja, toch nog wel een vraag. Want dan ga je huizen isoleren, dan ga je windmolens bouwen, dan ga je een zonnepark aanleggen; gaat Stadsbeheer dat doen?

00:56:01

Voorzitter: De heer Brandenburg.

00:56:01

De Heer Brandenburg: Volgens mij kunnen we daar prima een gemeentelijk of provinciaal energiebedrijf voor oprichten die dat allemaal kan doen, die ook nog eens voor werkgelegenheid zorgt. Allemaal geen enkel probleem. De gemeente is het ook al aan het onderzoeken zag ik in de stukken, toevallig. Ik ben ook benieuwd wanneer dat onderzoek naar ons toe komt, want er is haast geboden.

00:56:15

Voorzitter: Dank u wel. Wie van de commissie mag ik dan het woord geven? De heer Bosch, namens Student en Stad.

00:56:24

De Heer Bosch: Dank u wel, voorzitter. Vanaf het eerste moment is de fractie van Student en Stad positief geweest over de doelstellingen van de RES, echter hadden we wat vraagtekens over de politieke haalbaarheid. Er zijn zoveel verschillende partijen die concessies moeten doen om het samen eens te worden. Nu we dit consultatiedocument krijgen van het project in Groningen, lijkt het echt positief. Belangrijke aspecten zoals lokaal eigenaarschap, schaal-bij-schaal en respect voor het Gronings landschap komen naar voren in het document en werden nog meer onderstreept in de bijeenkomst te Zuidbroek. Tegelijkertijd ziet het er ook goed uit wat betreft de harde cijfers. Huidig beleid alleen al zou resulteren in vijf punt vijf terra wattuur, wat Student en Stad betreft een heel goede start. Nu komt er echter wat ons betreft een nieuwe uitdaging, een politieke uitdaging. En wij zijn aan zet. En niet alleen wij, maar ook nog eens twaalf gemeentes, twee waterschappen en de provincie. Student en Stad wil hier dat de grootste gemeente in het provinciehuis duidelijk is dat wij achter de RES staan, dat wij op dit moment op z'n minst willen gaan voor het middelste bod, de vijf punt vijf terra wattuur, en dat we liefst zo dicht mogelijk bij de zeven terra watt willen komen. Windmolens in onze gemeente zouden daar een rol bij kunnen spelen. En, mocht het totale bod van alle regio's niet genoeg blijken over een aantal maanden, daar openstaan voor nog

meer inzet en een hoger bod. Dit om een duidelijk signaal te geven richting de andere politieke organisaties, maar vooral de inwoners van Groningen. De inwoners die de politiek willen zien handelen zodat we in Groningen trots kunnen zijn op een schone en emissievrije energie. Tot slot vraag aan het college: in het document werd in dit stadium de invloed van de kennisinstellingen nog niet benoemd, maar dat terwijl dat wat ons betreft heel erg belangrijk kan zijn in deze uitdaging de komende tijd. Dus mijn fractie vraagt zich af waarom deze kennisinstellingen nog niet worden benoemd en of zij in de komende tijd wel betrokken zullen worden.

00:58:27

Voorzitter: De heer Ubbens heeft een vraag voor u.

00:58:32

De heer Ubbens: Ja. Bedankt, voorzitter. Ik begrijp dat als het bod niet genoeg is landelijk, dat het interessant zou zijn, dan moeten wij als gemeente Groningen daar vol voor gaan. Dat betekent één of twee terra watt extra gaan leveren als gemeenten. Dan hebben we het toch over een paar honderd grote windmolens in onze gemeente? Waar ziet u daar plek voor? Want ja, dan moet u ook boter bij de vis doen en zeggen waar die windmolens dan moeten komen te staan. We hebben het dan wel over een enorm windmolenpark in onze gemeente, terwijl wij nu maar praten over drie, vier windmolens plaatsen in onze gemeente.

00:59:01

Voorzitter: De heer Bosch.

00:59:03

De Heer Bosch: Ja, dank u wel. Ik denk dat u mij niet helemaal goed heeft begrepen. Ik heb het vooral eigenlijk over een signaal afgeven dat wij als grootste gemeente in deze provincie graag willen dat we goed meedoen en dat we een groot bod neerzetten als provincie, als geheel. En wij kunnen als kleine gemeente daar zo'n signaal geven door bijvoorbeeld ons in te zetten, inderdaad voor de twee, drie, vier windmolens die wij kunnen plaatsen. Het gaat over een algemeen doel waarin iedereen wat ons betreft heel erg hard zijn best moet doen, en wij kunnen als gemeente daar het goede voorbeeld in geven.

00:59:40

Voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Blauw namens de PVV. U had nog een vraag?

00:59:43

Mevrouw Blauw: Nee, ik hoef niet. Dank u, voorzitter. Het consultatiedocument wat hiervoor ligt vinden wij totaal niet geschikt om met dit gremium een gesprek over te voeren. Er wordt een mening gevraagd waar niemand zonder gedegen kennis fatsoenlijk antwoord op kan geven.

00:00:00

Mevrouw Blauw: Geroepen voelt om er wat over te zeggen. Dit is geen consultatie. Een consultatie doe je op basis van concrete voorstellen of alternatieven waarvan de Gemeenteraad dan een keuze kan maken. Dit gaat over een éénzijdig zaken toelichten en dan te vragen: "Vind je dit een goed idee?". In de RES wordt omschreven hoe de energieopwekking provinciaal is ingericht. Bijvoorbeeld waar zet ik mijn windmolens en zonneparken neer? Welke maatregelen in bebouwd gebied worden genomen, zoals stadsverwarming van het gas af. Er zijn dertig regio's landelijk en iedere regio doet een bod.

Groningen heeft ook een bod gedaan. Maar de RES-regio's hebben geen wettelijke basis, geven deskundigen aan. Het gaat onder andere over het plaatsen van windmolens in onze gemeente en ook over onder andere duurzaamheid hobby's. Klimaat koploper willen worden, betekent voor veel gezinnen in onze gemeente een financiële ramp en daarom dienen dergelijke ambities te worden geschrapt of op z'n minst drastisch te worden bijgesteld. Kijk even voor de beeldvorming, we hoeven als gemeente dus niet aan die RES mee te doen nou duidelijk is dat de gemeente dit wel gaat doen en hoe? Wij willen als PVV hier eigenlijk niet aan meewerken. Niet de RES zoals deze is voorgesteld. De oplossing moet landelijk worden gerealiseerd en niet in onze provincie en gemeente alles vol zetten met windmolens of andere peperdure klimaatmaatregelen doorvoeren.

00:01:20

Voorzitter: Mevrouw Nieuwenhout heeft een vraag voor u.

00:01:20

Mevrouw Nieuwenhout: Is de fractie van de PVV zich ervan bewust dat het hele doel van nu lokaal deze discussie aangaan, is om niet van landelijk top down windmolenparken door je strot geduwd te krijgen en daardoor juist meer lokale discussie en ook meer draagvlak op lokaal niveau te krijgen voor dit soort dingen?

00:01:38

Voorzitter: Mevrouw Blauw.

00:01:40

Mevrouw Blauw: Ja, daar zijn we ons van bewust. Eigenlijk willen wij gewoon deze RES helemaal niet. Wij willen eigenlijk dat er landelijk besloten wordt wat er gebeurt. Daar ga ik verder ook in mijn woordvoering op in. Even kijken, waar was ik gebleven? De oplossing moet landelijk worden gerealiseerd, niet in onze Provincie alles vol zetten met windmolens. Eigenlijk is het schandalig. Mensen zitten nog te kamperen achter een woning door aardbevingsschade aan hun woning. Deze gedupeerden wachten maar. Bij het NCG is het een rommeltje. Schade afhandeling is een rommeltje. We staan met onze Provincie vooraan met deze peperdure klimaatmaatregelen, wat onze Provincie nog meer op achterstand brengt. We lopen als Provincie op alle onderdelen achter: werkloosheid, relatief veel armoede. De Randstad profiteert overal van en wij hebben hier de ellende van aardbevingen en straks een Provincie vol met windmolens als de RES doorgaat en wat ze allemaal voorstellen. Dit is puur een middel om te controleren, aangestuurd door de linkse elite die ver buiten de realiteit leven. Waarom gaan we niet voor kernenergie? Dit is een goedkoper en schoner alternatief. Wetenschappers hebben dit onderzocht en sowieso zitten hier meer voordelen aan, maar is in geen klimaatplan iets over te vinden. Waarom niet, vragen wij ons af.

00:03:07

Voorzitter: De Heer Brandenburg van SP heeft een vraag.

00:03:09

De Heer Brandenburg: Ja, dank Voorzitter. Ja, ik ben wel benieuwd, waar moet volgens de PVV dan zo'n kerncentrale in Groningen komen? En hoe gaan we dat met de inwoners oplossen?

00:03:16

Voorzitter: Mevrouw Blauw.

00:03:20

Mevrouw Blauw: Gewoon niet in Groningen, in andere Provincies. Waarom moet alles in Groningen worden gezet?

00:03:27

De Heer Brandenburg: Zeeland.

00:03:27

Voorzitter: Zullen we proberen om het via de Voorzitter, Mevrouw de Wrede heeft nog een vraag.

00:03:33

Mevrouw de Wrede: Dank u wel Voorzitter. Mevrouw Uneke zegt 'ja die...'

00:03:38

Voorzitter: Mevrouw Blauw

00:03:39

Mevrouw de Wrede: ... windmolenparken en dergelijke, pardon, die zijn allemaal zo duur. We moeten gewoon een kerncentrale neerzetten. Kunt u ook ongeveer een inschatting geven hoeveel dat kost? Een kerncentrale bouwen?

00:03:58

Voorzitter: Mevrouw Blauw.

00:04:00

Mevrouw Blauw: Nee, dat kunnen we niet. Nee, dat is...

00:04:07

Mevrouw de Wrede: Maar als u niet weet hoeveel het kost om een kerncentrale te bouwen, hoe kunt u dan beweren dat dat goedkoper zou zijn dan de alternatieven zoals in dit stuk beschreven?

00:04:17

Voorzitter: Mevrouw Blauw en gaat u daarna ook over tot een...

00:04:22

Mevrouw Blauw: Wij hebben van wetenschappers, ik ben bij bijeenkomsten geweest en hebben wetenschappers zoals Marcel Crok bijvoorbeeld die beweren echt, en die hebben dat onderzocht dat thorium een veel schoner en goedkoper alternatief is. En dat je beter aan kernenergie... het is veiliger. Die wetenschappers zeggen dat het dus echt goedkoper is. En ja, persoonlijk weet ik niet hoeveel dat is. Maar ja, daar spreken ze gewoon elkaar tegen. Dus ja, wetenschappers die zeggen dat windmolens, zonne-energie of groene waterstof, dat dat goedkoper is. Maar dat schijnt dus niet zo te zijn. Even kijken, waar ben ik gebleven? Wij kunnen er heel kort over zijn. Wij willen graag niet meer doen wat nu gepland is. Zo weinig mogelijk en zonder draagvlak ook geen windmolens en grootschalige zonneparken. En wat wij het allerbelangrijkste vinden als de Groningse bevolking er niet beter van wordt, kunnen ze wat ons betreft de molen in.

00:05:27

Voorzitter: Dank u wel. Wie van de Commissie mag ik het woord geven? De Heer Lo-A-Njoe namens D66.

00:05:32

De Heer Lo-A-Njoe: Dank u wel, Voorzitter! Allereerst dank aan de opstellers van het uitgebreide consultatiedocument. Gerichte inzet op lokaal eigendom als vorm van participatie is voor mijn fractie wel degelijk een cruciaal principe. Dat kan namelijk ook op kleinschalig niveau, zodat zoveel mogelijk mensen kunnen meedoen. Lokaal eigendom is wat ons betreft cruciaal met oog op een goede balans tussen klimaatambities en de noodzakelijke energietransitie enerzijds en behoud van draagvlak onder inwoners en voor hen een acceptabele inpassing in het landschap anderzijds. Daarnaast hechten wij om dezelfde reden aan het al eerdergenoemde principe van 'schaal bij schaal'. In dat in dat 'schaal bij schaal' principe passen de drie concentratiegebieden voor wind. Overigens wat ons betreft prima. We zien graag dat zoveel mogelijk inwoners de energietransitie ervaren en erkennen op een manier die voor hen positief is en waarin ze profiteren. Daarom juichen wij naast lokaal eigendom de inzet op het stimuleren en betaalbaar maken van het isoleren van woningen toe. Voorzitter, met het oog op de gewenste balans in ambities en draagvlak onder inwoners, gaat onze voorkeur dan ook uit naar de tweede voorgestelde optie, te weten een bod van vijfenhalf tot zes terra wattuur. Een verstandig bod dat rekening houdt met de belangen van inwoners en met onze klimaatambities. Met dit bod vullen wij met een relatief klein deel van de inwoners van dit mooie land, een relatief grote bijdrage aan de nationale opgave in. Een bijdrage aan het klimaatakkoord waar we trots op kunnen zijn. Tenslotte Voorzitter, nog kort twee andere aspecten: een standaard en centraal vastgesteld Groninger model voor lokaal eigendom, past naar ons idee niet zo heel goed bij het 'schaal bij schaal' principe, en is ook niet gewenst gezien de lokale verschillen. Wat ons betreft dus geen Groninger model voor lokaal eigendom. Wat betreft de communicatie, een regionale campagne in combinatie met een aanvullende lokale communicatie, lijkt ons een goede en gewenste insteek. Wij hebben namelijk de indruk dat de regionale energiestrategie nog maar zeer beperkt leeft bij heel veel inwoners. Dank u wel.

00:07:27

Voorzitter: Dank u. Wie van de Commissie mag dan aan het woord? De Heer Staijen namens de Stadspartij.

00:07:29

De Heer Staijen: Ja, dank u Voorzitter. Ja, nationaal zijn de targets voor de transitie vastgesteld en Groningen zal een bod moeten doen over hoeveel deze Provincie, die overigens nog lang niet hersteld is van de vorige energie ellende, nu al kan bijdragen aan een oplossing van het nationale energieprobleem. Uiteraard moet de stad daar ook in participeren. Voorzitter, het totaal elektriciteitsverbruik van deze Provincie is vijfenhalf terra wattuur en dat is voor de Stadspartij dan ook gelijk het maximum bod voor deze RES. We hoeven niet nogmaals het wingewest van het land te worden. Meer opties dan deze wijzen wij af. Voor de ruimtelijke uitwerking staan wij achter het 'schaal bij schaal' principe. Hoge windmolens alleen daar waar zij maatschappelijk geaccepteerd worden. En volgens ons is dat alleen maar op hele grote, afgelegen industrieterreinen, ver weg van de bebouwing. Ook moeten we, denk ik, de oude lijnen in het landschap niet vergeten. Langs veel oude kanalen

kunnen op de plaats van de vroegere rijen bomen waarschijnlijk lange rijen kleine windmolens geplaatst worden. Minder efficiënt dan een super turbine van honderden meters hoog, maar wel veel minder verstoord in het landschap en makkelijker geaccepteerd. Zonneparken, ja, de grootte en de locatie daarvan willen we toch vooral laten afhangen van de lokale initiatieven en die dan faciliteren met kennis, financiële middelen en vooral een zeer soepele vergunningverlening. Samenwerking: de Stadspartij vindt dat vrijwel alle mogelijke oplossingen voor ons energievraagstuk de gemeentegrenzen zullen overschrijden. En dat is dus een voorstander van een gezamenlijke uitwerking zoals ook hier in het RES wordt gepropagandeerd. Groen gas is gevraagd. Dat is voor ons nog een heel groot vraagteken. Waar zou het vandaan moeten komen? Groene elektriciteit kun je nog importeren, maar groen gas? We willen beslist niet nog veel meer bomen kappen hier of in het buitenland voor biomassa. Want ja, dat hebben we niet nodig. Industriële restwarmte wordt ook over gesproken in het RES. Ja, het is op vele plaatsen in de Provincie aanwezig, maar het is een verschrikkelijk duur iets om te transporteren over grotere afstanden. Dus laten we dat maar zo dicht mogelijk bij de bron benutten en de RES desnoods gebruiken, bijvoorbeeld door middel van warmteparken. Dan zeg ik warmteparken dus zonneboilers. Dat zien we eigenlijk wel zitten. Die kunnen dicht bij de gebruikers worden aangelegd en hebben dan een vrij hoog rendement. Dan zijn er al een aantal voorbeelden in dit gebied waar de duurzame opwekking van energie in handen is van lokale energiecoöperaties en de revenue dan ook lokaal verdeeld worden. Wij vinden dat zoveel mogelijk aangesloten moet worden bij dat model. Daar waar dit onvoldoende mogelijkheden biedt, kan een combinatie met een gebiedsfonds worden overwogen. Maar gemeentelijk beheer moet volgens ons zoveel mogelijk worden vermeden. Gemeentes zijn geen energiebedrijven, die hebben een andere taak. De informatie: om de bevolking in deze toch al door energiewinning geteisterde regio te overtuigen van de RES en de energietransitie, daarin ook te overtuigen, is een zeer tactische campagne in wijken en dorpen nodig. Het is voor vele inwoners nog een zeer vaag begrip. De behoefte in het aardbevingsgebied is nu schadeherstel, versterking en die zijn beide, ondanks de vele bijeenkomsten en vele mooie beloftes, nog steeds niet van de grond gekomen. Er is dus weinig vraag naar nog een energie-achtig circuit daar bovenop, hoe dringend het misschien ook nodig zou zijn. Mijn conclusie, Voorzitter, is je moet het samen verder ontwikkelen en hier een gegeven opzet naar het RES 1.0, is daar wel een voldoende basis voor; Maar houdt de ambities realistisch en verdedigbaar naar de bevolking. Dus stel geen hogere doelen dan het eigen energieverbruik. Groningen heeft al meer dan genoeg ellende gehad van de energievoorziening voor de RES van dit land.

00:11:29

Voorzitter: De Heer Staijen, u heeft een vraag van De heer Rebergen.

00:11:33

De Heer Rebergen: Ja, De Heer Staijen, die legt een verband tussen het gebruik van energie in de Provincie en het bod wat we gaan doen. Mijn vraag was even, is dat het huidige energieverbruik hier in de Provincie of het ingeschatte verbruik in 2030?

00:11:47

Voorzitter: De Heer Staijen.

00:11:49

De Heer Staijen: Toevallig is zowel de vijfenhalf terra watt gelijk aan het verwachte

energieverbruik over, ik dacht, tien jaar in deze Provincie. Op een of andere mooie reden komt het ook overeen met de tot nu toe uitgewerkte mogelijkheden waar al vergunningen of plannen voor zijn, dus ja, vijfenhalf terra wattuur. Dat is gelijk het maximum van wat wij vinden dat er geboden moet worden. Dat was het, Voorzitter.

00:12:15

Voorzitter: Dank u wel. De Heer Mellies namens 100% Groningen.

00:12:22

De Heer Mellies: Dank u wel, Voorzitter. Na al een aantal visies en plannen vastgesteld te hebben over de wijze waarop we onze mooie gemeente vooruit willen laten lopen op de energietransitie, is de tussenkomst van een RES een bijzondere andere insteek. We zien nu onze stedelijke opgave in perspectief met dat van landelijke omliggende gebieden. We zien daarin kansen voor ons als gemeente, maar we zien ook beperkingen terug in ons aandeel in deze transitie. In onze behandeling van standpunten over het consultatiedocument, gaan we dan ook vooral uit van de rol van ons als gemeente en de algehele opgave van het RES. We gaan dan ook graag de punten bij langs. Ze hebben ons gevraagd om te reageren op de benodigde informatie om voor de concept RES een keuze te kunnen maken ten aanzien van het bod voor duurzame opwekking van elektriciteit. Wij zien dat in Groningen een oase aan de westzijde is waarin er veel netcapaciteit en open land beschikbaar is. Dat alles in het noorden al is dichtgeslibd en grotendeels op aantrekkelijke locaties en in de nabijheid van een stroomkring, wat heel belangrijk is. Desondanks zien we toch een erg gering aantal aangevraagde SDE-subsidies in dat gebied. Het lijkt erop dat de kleinere percelen in onze gemeente toch erg onaantrekkelijk zijn voor de vele ontwikkelaars van zonnepanelen en dat we er toch niet in slagen om hier partners in aan te trekken. Ofwel, onze gemeente lijkt op dit moment niet aantrekkelijk voor zon op land. Op het moment dat we hier dan extra voorwaarden aan gaan stellen, dan is het maar de vraag of we een eventueel bod of een visie waar kunnen maken. Dat is natuurlijk niet erg, we beschermen onze inwoners daarmee. Maar zijn er eventuele hogere ambities dan wel waar te maken? Is wat ons betreft ook een pas op de plaat. Als reactie op het s'chaal bij schaal principe, daar is weinig op aan te merken. Ook hierbij is het vooral heel erg belangrijk om rekening te houden met de omwonenden en voorwaarden te stellen aan de inpassing. Het moet niet zo zijn dat omwonenden tegen een industrieel complex aankijken. Maar dat er kleinschalig wordt gewerkt nabij bewoonde gebieden en dat een grootschalige productie meer op afstand gebeurt. Het is ook belangrijk om vooral grootschalige zonne- en windparken volledig in de gemeenteraad te behandelen en niet zoals een Trojaans paard in een omgevingsvergunning mee te nemen, zoals eerder is gebeurd met een zonnethermie park bij Dorkwerd. Inpassing en samenspraak met de Raad en de inwoners is belangrijk, vooral ook om te controleren of afspraken in het voortraject ook worden nagekomen. Hiermee doelen we ook meteen op de inbreng van de inspreker, die ook aangeeft dat het voortraject en het juiste moment van inbreng onduidelijk zijn. Op de vraag of we dit dan verder willen verkennen voor RES 1.0, dan is dat uiteraard een volmondig 'ja'. Het is vooral erg belangrijk om te actualiseren welke voorwaarden, zoals bufferzones zijn en houtbestand er al bestaan vanuit de provincie. En welke knoppen wij als lokaal bestuur hebben om het verder aan te scherpen. Als reactie op het eigen Groninger model voor lokaal eigendom, zoals u misschien met de interruptie al gemerkt hebt, nee wij zien liever niet een apart Gronings model. Het moet echt in het hele

land een discussiepunt zijn. Vooral met de discussie over stikstof en het willen terugdringen van veehouderijen komt ontzettend veel land vrij voor ontwikkeling op zon. Investeerders gaan anders ergens anders heen op het moment dat wij te moeilijk doen. We moeten hier landelijke afspraken over maken, zodat we niet als regio's tegen elkaar uitgespeeld gaan worden. Mocht het niet mogelijk zijn...

00:15:36

Voorzitter: De Heer Mellies, u heeft een vraag van De Heer Ubbens, namens het CDA.

00:15:40

De Heer Ubbens: Ja, bedankt Voorzitter. Ja, wat is eigenlijk het probleem als investeerders in andere delen van Nederland grootschalige zonneparken neer gaan leggen en wij die dan aan onze neus voorbij zien gaan? Maar de energiedoelstellingen van Nederland worden gehaald. Ik zie het probleem niet.

00:15:53

Voorzitter: De Heer Mellies.

00:15:54

De Heer Mellies: Daar is namelijk geen probleem, als wij maar niet in ons bod te hoog inzetten in de veronderstelling dat wij wel zoveel zon kunnen gaan leveren en vervolgens alsnog aan een verplichting vastzitten. Als het ergens anders in Nederland gebeurt, fantastisch, dan hebben wij er geen last van. Maar goed, mocht het dus niet mogelijk zijn, moet er toch naar een Groninger model gekeken worden, dan willen we in ieder geval duidelijkheid vragen over het lokale eigenaarschap. Wat houdt dat dan in? Als een lokale ondernemer voor de helft eigenaar is van een zonnepark, noemen we dat dan ook lokaal eigenaarschap? Als het de gemeentekas invloeit, hebben de direct omwonenden dan daar evenredig wat aan? En wat te doen met schade aan huiswaarde en grondwaarde? Zoals ook door de inspreker genoemd is. Wat hebben de directe omwonenden daaraan? Het is belangrijk om dat aan te scherpen en hier toereikende afspraken over te maken. Als laatste over stukje communicatie: het moet niet de bedoeling zijn dat we de RES proberen te verkopen aan onze inwoners, zoals wel de opzet leek te zijn tijdens de Conferentie. Het wordt niet de bedoeling zijn dat we onze politieke opgave opdringen aan het publiek, wat hier naar verwachting geen boodschap aan gaat hebben. Belangrijker is om direct omwonenden goed mee te nemen in wat er voor hen van belang is, hoe het er voor hen uit komt te zien. Wat zijn de verwachtingskaders? Is er een mogelijkheid tot inspreken en wat wordt daarmee ook gedaan? Als we nadenken over communicatie, dan zien we dat veel liever op lokaal niveau terug. Tot slot, onze regio is voornemens om een groter deel van de energieopgave op zich te nemen dan andere regio's doen. Dat begrijpen we wel. We hebben immers meer ruimte en we zijn duidelijk minder dicht bevolkt. Desalniettemin lijkt het ons onverstandig om te snel te optimistisch te zijn, maar vooral eerst een sober bod te doen en eerst eens te kijken wat andere regio's doen. Als we dan toch een tandje bij moeten zetten, dan moet er echt wat tegenover staan. Net als dat we binnen onze regio kijken naar hoe gemeentes elkaars zwaktes kunnen compenseren, zo moet het eigenlijk ook zo meteen gaan als we de problemen van de Randstad op gaan lossen. Dank u wel.

00:18:02

Voorzitter: Dank u wel. Mevrouw de Wrede, namens de Partij voor de Dieren.

00:18:05

Mevrouw de Wrede: Ja, dank u wel Voorzitter. Eerst een paar algemene opmerkingen. Een bericht dat mij vandaag opviel op RTV Noord, was dat het aantal dagvlinders in het natuurgebied De Tjamme in het Oldambt in de afgelopen tien jaar is afgenomen met tweeënvijftig procent. Van de achttien dagvlinders soorten laten zeventien een afname zien. Wij zitten hier nu bijeen in het kader van het klimaatakkoord, in het leven geroepen om de temperatuur op aarde enigszins binnen de perken te houden, maar die klimaatcrisis is natuurlijk niet de enige crisis die wij wereldwijd en in Nederland hebben. We hebben de afname van de biodiversiteit. We hebben zorgen om de toekomstige voedselvoorziening, de vervuiling en de stikstofcrisis. En ondertussen blijft het streven economische groei, met als gevolg dat we in de Waddenzee tegenwoordig niet alleen zeepaardjes hebben zwemmen, maar ook veel My Little Pony's. Terug naar de regionale energietransitie. De provincie gebruikt, over een tijdje, vijfeneenhalve, ja hoe spreek je dat ook weer uit? Ik geloof terra wattuur en daarvan gaat ongeveer anderhalf naar de bebouwde omgeving en de rest gaat naar de industrie, met name de Eemshaven. En wat zouden we daar allemaal voor fantastische dingen doen met die elektriciteit daar in die Eemshaven? Is de burger dan in wezen het slachtoffer om ervoor te zorgen dat ons bruto nationaal product in stand kan blijven of het liefst nog groeien? Het wordt tijd, niet alleen vanwege de groeiende ongelijkheid tussen bevolkingsgroepen, maar juist ook vanwege al die crisissen waar we iets mee moeten gaan doen, om ons huidige maatschappelijke bestel aan een grondige herziening te onderwerpen. De heer Brandenburg, die maakte daar ook al een opmerking over. Die discussiepunten, die zouden we dus het liefst benaderen vanuit een integraal gezichtspunt. Het 'schaal bij schaal' principe? Ja, enerzijds valt er wel wat voor te zeggen natuurlijk. Anderzijds, ook in een dichtbevolkt gebied als de stad Groningen ziet de Partij voor de Dieren, het eigendom van die energievoorziening toch het liefst zo veel mogelijk in lokale handen. Eventueel een Gronings model, maar dat moet allemaal niet te groot. Immers, niet alleen die energieproductie die moet heel anders, maar ook het eigendom moet heel anders, van die energie. Verder wat betreft de ruimtelijke ordening, het gaat ons hier met name om de gevolgen voor dier en natuur. We kunnen wel praten over de gevolgen voor het landschap, maar ja, als we dan bijvoorbeeld naar onze provincie kijken, dan was hier vroeger bijvoorbeeld heel veel bos. Dat is in een paar honderd jaar verdwenen. Dus dat geschermd met onze zichtlijnen en het landschap dat moet blijven wat het is daar, dat is aan ons niet zo besteed. Wat doen we allemaal dat landschap ook wel niet aan? Met die groene biljartlakens, de megastallen en alle gevolgen die er zijn geweest als gevolg van de ruilverkaveling.

00:21:27

Voorzitter: De Heer Ubbens heeft een vraag voor u.

00:21:27

De Heer Ubbens: Ja dank u Voorzitter. Zullen we de dijk ook maar doorsteken en het land teruggeven aan de zee?

00:21:39

Voorzitter: Mevrouw de Wrede.

00:21:41

Mevrouw de Wrede: Hier begrijp ik helemaal niks van. Ik hoop dat De Heer Ubbens dit even kan toelichten.

00:21:43

Voorzitter: Ik hoop het eigenlijk niet, maar doe maar.

00:21:50

De Heer Ubbens: Ja, u geeft aan dat het landschap moet eigenlijk terug naar de oertijd, zodat we teruggaan naar de tijd van bebossing. Dus ook geen dijken meer. Een waddenlandschap waarin de zee vrij spel heeft is dan ook maar uw toekomstvisie?

00:22:04

Mevrouw de Wrede: Nee, helemaal niet. Ik zeg ook helemaal niet dat het landschap terug moet naar de oertijd of zo. Het enige wat ik hier beweer is dat er in dit stuk en ook door andere fracties, de nadruk wordt gelegd op de landschappelijke aspecten van de energietransitie of de warmtetransitie zoals het hier wordt genoemd. Ik denk dat we dat een beetje moeten relativeren omdat er vroeger in de Provincie heel veel bos was bijvoorbeeld. Dat we nou niet moeten gaan doen alsof het een essentieel kenmerk is van de Provincie Groningen dat we van die lange zichtlijnen hebben die genetisch ook is vastgelegd in de Groninger, die zich daardoor nooit meer een echte Groninger kan voelen. Als die te veel windmolens om zich heen heeft, dat is het enige dat ik beweer, en ik beweer verder helemaal niet dat wij van alles zouden moeten gaan terugdraaien. Absoluut niet.

00:22:49

Voorzitter: De Heer Ubbens voor de laatste keer.

00:22:50

De Heer Ubbens: Ja, bedankt Voorzitter. Volgens mij gaat het erover dat Groningers gehecht zijn aan het landschap waarmee zij zijn opgegroeid. En dan kunt u wel zeggen ja, voordat die mensen er waren was er een heel ander landschap. Maar het gaat om het behoud van het landschap waar mensen nu heel erg aan hechten.

00:23:02

Voorzitter: Mevrouw de Wrede.

00:23:03

Mevrouw de Wrede: Nou, meneer Ubbens, ik vind het wel heel opvallend dat u van het CDA nu begint over het landschap waarmee mensen zijn opgegroeid en dat een beetje zo zou moeten blijven als het is. U bent toch de partij die eigenlijk overal megastallen wil neerzetten? U bent de partij die enorm achter de ruilverkaveling zat. U bent de partij die eigenlijk helemaal niets doet aan het verdwijnen van de weidevogels. Aan het verdwijnen van alle bloemen in de velden. Het lijkt mij toch wel met name dat uw partij de hoofdschuldige is van het veranderende landschap in dit land. Ja, nu breekt me toch werkelijk de klomp.

00:23:39

De Heer Ubbens: Ten eerste ben ik geen partij, maar goed, wel lid van een partij, een vertegenwoordiger wel van die partij. Maar kijk, ondanks alle veranderingen die er in Nederland zijn geweest, is onze partij nog steeds wel voor het behoud van

landschapselementen en karakteristieke landschapselementen. Dus dat kunt u mij kwalijk dat ik daarvoor op kom op dit moment.

00:23:58

Voorzitter: Mevrouw de Wrede gaat u verder en graag naar een afronding van uw betoog.

00:23:58

Mevrouw de Wrede: Een roerend betoog van De Heer Ubbens over landschapskenmerken. We zullen het onthouden. Elektriciteit. Even kijken, de energietransitie. Ik geloof dat we hier volgens mij wel waren. Het bod, daar ging het over. Ja, de Partij voor de Dieren is er niet voor om dat bod veel hoger te doen dan vijfenhalf terra watturen, hoogstens zeven. Maar deze regio is natuurlijk al dermate zwaar getroffen dat we wat dat betreft niet moeten denken dat we hier heel veel daarover heen kunnen. Dus ja, het hangt een beetje af van het maatschappelijk draagvlak dat we kunnen krijgen, maar ook hoe natuurlijk in de toekomst die zonneparken uitpakken voor de ecologie. Daar hoor je veel wisselende verhalen over. En ja, dat is iets denk ik dat gewoon met de tijd nog duidelijker moet blijven. Maar het is natuurlijk wel duidelijk dat die zonneparken toch al snel beter kunnen uitpakken voor de ecologie dan de industriële agrarische rijgrasvelden die toch op het grootste gedeelte, denk ik, ondertussen van deze Provincie liggen. Dus het is ook door andere fracties genoemd. Wat dat betreft hebben wij natuurlijk heel wat te winnen, als de veestapel inkrimpt dan blijft er heel veel land over om op een duurzame manier energie op te wekken.

00:25:28

Voorzitter: Dan heeft u nog een vraag van Mevrouw Blauw.

00:25:33

Mevrouw Blauw: Ja vraag, opmerking een beetje. Ik zag van de week op Twitter dat er een vogel helemaal uit elkaar gereten was door een windmolen. En toen dacht ik bij mezelf van ja, wat zou de Partij van de Dieren hiervan vinden? En ja, daar heb je met kernenergie geen last van.

00:25:48

Voorzitter: Mevrouw de Wrede.

00:25:50

Mevrouw de Wrede: Ik denk dat er als gevolg van kernenergie daar bijvoorbeeld bij Fukuyama en zo, toch ook wel behoorlijk veel vogels het slachtoffer zijn geworden. Maar u heeft natuurlijk een goed punt te pakken. We hebben ons hier in de Provincie dan ook enorm warm gemaakt voor lasers op windmolens zetten. Dat op het moment dat er veel vogels aankomen, of radars moet ik zeggen, dat die windmolens automatisch worden stopgezet. Het is inderdaad een voortdurend punt van zorg. Wij zijn er dan ook niet voor om die windmolens zo maar klakkeloos bij de Eemshaven neer te zetten, want juist daar heb je bijvoorbeeld heel veel van die trekvogels. Dat is echt een trekvogelroute. Dus je moet niet kijken naar waar ruimte is. Je moet op een heel andere manier naar het landschap kijken. Je moet kijken waar bevinden zich veel vleermuizenroutes? Waar bevinden zich de vogelroutes?

00:26:48

Voorzitter: Mevrouw de Wrede.

00:26:48

Mevrouw de Wrede: U maakt een uitermate verstandig punt.

00:26:52

Voorzitter: Mevrouw de Wrede, dank u wel. U bent bijna aan het dubbele van uw tijd, dus ik zou graag de laatste spreker het woord geven.

00:27:00

Mevrouw de Wrede: Akkoord.

00:27:00

Voorzitter: Dat is, denk ik, uw vrolijke college, De Heer Ubbens namens het CDA.

00:27:01

De Heer Ubbens: Ja, bedankt Voorzitter. Laat ik er maar even heel snel doorheen gaan. Als het gaat over de doelstellingen qua elektriciteitsproductie, dan gaan wij ook voor het midden scenario: vijfenhalf tot zes terra watt. Daarmee zestien procent van de landelijke opgave lijkt ons meer dan voldoende als bod. Het 'schaal bij schaal principe' kunnen wij ook goed volgen. Op dit moment is het nog zo dat de Provincie vasthoudt aan grootschalige parken op een aantal plekken en voor de rest alleen kleine windmolens. Daar moet toch wat ruimte tussenin gecreëerd worden. Ik denk dat elke gemeente dan voor zijn gebied daar verstandig beleid voor kan maken en passend bij die gemeente. Gezamenlijk verkennen van mogelijkheden voor groen gas is enigszins vaag. Groen gas zal sowieso beperkt zijn in de gemeente of in deze Provincie. Wellicht gaat het dan over de verdeling van groen gas. Op zichzelf is groen gas natuurlijk een hele dure optie. Dan gaat het ook over het gezamenlijk optrekken wat betreft de warmtetransitie, dat lijkt ons heel verstandig. Dus ga daarmee door. Het Groninger model wat betreft lokaal eigendom, ja, dat is de enigszins vaag wat daarmee wordt bedoeld. Wat ons betreft kan je wel bijvoorbeeld denken aan een soort cascade waarbij je zegt gemeentelijke investeringen instantie onderzoek, als dat niet gaat, kan je kijken naar bijvoorbeeld participatie van inwoners van de gemeente. Maar uiteindelijk moet je ook het investeren door mensen van buiten de gemeente of bedrijven buiten gemeente niet uitsluiten, maar dan in combinatie met een gebiedsfonds, zodat er altijd lokaal ook van wordt geprofiteerd. En dan tot slot, campagne is die wel of niet nodig? Maar wij zien niet zozeer iets in een campagne met betrekking tot het RES. Vanuit onze gemeente is het sowieso niet nodig is om bewoners daarvan uit te informeren. Wij zien dan veel meer in communicatie vanuit de gemeente, integraal en gebiedsgericht over de energietransitie. Maar wellicht is het voor andere gemeentes anders. Dus ja, dat moet de regio dan maar beslissen. Ik denk vanuit onze gemeente zou het beter zijn om het vanuit de gemeentelijke organisatie mensen te informeren over de energietransitie. Daar laat ik het bij.

00:29:25

Voorzitter: Dank u wel. Dat was de zijde van de Commissie. Er zijn niet heel veel vragen gesteld aan het College. Er is wel een heleboel meegegeven. En ik wou toch De Heer Broeksma nog even het woord geven. Dan kan die in ieder geval aangeven wat hij met de input van plan is.

00:29:41

De Heer Broeksma: Dank u wel Voorzitter. Dank ook aan de leden van de Commissie, de partijen voor de input en de gedachtevorming. Dit is een consultatiedocument, ook eigenlijk

op verzoek van u als gemeente, ook van meerdere gemeenten, zegt zonder dat het hele concept RES wat we in de "Meija" nu aan u voor willen leggen, niet in marmer gebeiteld stukjes, maar dat u nog veel invloed heeft op wat erin komt te staan. Hetzelfde geldt voor de veertien andere gremia. De elf andere gemeenten, Provincies en twee Waterschappen. Dus dat betekent ook dat het een soort combinatiedocument moet worden van de hele RES-regio, zoals het ook door een aantal mensen is genoemd. Een aantal of veel partijen heeft zich expliciet uitgesproken over de ambitie die hier past. Veel vijftien, enkelen zeven, of misschien zelfs nog wel meer. 'Schaal bij schaal', heeft u zich over uitgesproken. Lokaal eigenaarschap, heeft u allerlei opmerkingen over gemaakt en over de communicatie ook. Wij nemen het allemaal mee in de stuurgroep van de RES. Dat is een club waar die vijftien gremia, vijftien bestuurlijke organen, vertegenwoordigers ervan, ik ben er één van, bij elkaar komen om de concept RES voor te kunnen bereiden die aan de vijftien gremia worden voorgelegd waarvan u er één bent. Die concept RES van de dertig RES-regio's wordt naast elkaar gelegd. Vervolgens, als het leidt naar die vijfendertig terra wattuur, dan is het eigenlijk al klaar geloof ik. Het is even zien hoe het Rijk ernaar kijkt. Mocht dat niet genoeg zijn, dan komen we bij u terug. Uiteindelijk moet dat leiden tot een RES 1.0 weer negen maanden later. Dat is dan de regionale energiestrategie zoals die voor elk van de dertig regio's zal vastgesteld zijn. U heeft een aantal vragen gesteld aan mij. Ik hoop dat ik ze allemaal heb geschreven. Ik was ook aan het noteren om groepsgewijs uw antwoorden en uw opmerkingen te kunnen groeperen, zodat ik over elk thema goed kan terug rapporteren naar de RES-stuurgroep. Er is gevraagd, hoe kijkt het College aan tegen een MPG? De energietransitie die in de thema's van het MPG is. Mijn gevoel zegt me dat die MPG ook vooral gaat over de lange termijn energietransitie. En dan gaat het over misschien waterstof, de ontwikkeling van waterstof en waterstofeconomie in het noorden van het land. En daar gaat de RES eigenlijk niet persé over. Rol van de energiecoöperaties, "Kazim" heeft daar ook naar gevraagd, wat denkt het College daarvan? Eigenlijk stelt u de vraag over lokaal eigenaarschap. Een aantal partijen hebben daar iets over gezegd. Energiecoöperatie is prima. Eén partij zegt 'het moet honderd procent de overheid zijn'. Andere partijen zeggen ook in laatste instantie zou een partij van buiten in combinatie met een gebiedsfonds een mogelijkheid zijn. Dus een aantal partijen hebben daar verschillend iets over gezegd. Wij nemen dat tot ons dan brengen dat in. Dus energiecoöperatie is wat het College betreft trouwens een goed model en daar werken we al mee.

00:32:43

Voorzitter: De Heer Brandenburg heeft hier een vraag over.

00:32:43

De Heer Brandenburg: Ja, ik hoorde nu al voor de tweede keer 'we nemen het allemaal mee'. Maar deze Wethouder is straks de Wethouder die namens de grootste gemeenten in dit RES iets inbrengt. Wat gaat hij daar dan inbrengen rondom dat lokaal eigenaarschap? Ik bedoel, ik ben het met u eens dat hier verschillende dingen worden genoemd, maar wat neemt het College op basis van de inbreng hier mee, naar die RES? Naar die andere partners? Ik wil iets meer uitspraak dan dit eigenlijk wel.

00:33:10

Voorzitter: De Heer Broeksma.

00:33:10

De Heer Broeksma: U heeft de verschillende uitspraken gedaan en u bent een partij die zegt 'er moeten niks coöperaties, niet vijftig procent lokaal, honderd procent overheid'. Zo heb ik uw inbreng samengevat. Andere partijen en dat zou u moeten wegen naar de omvang van de partijen, dat is nog een tel exercitie die ik moet doen, dat ontbreekt me de tijd voor omdat nu live met u te doen, een aantal partijen heeft er ook een motie over aangenomen minstens vijftig procent lokaal eigenaar. Dat is een uitspraak die de Raad eerder gedaan heeft. Die is door een aantal partijen hier bevestigd. Het moet teruggaan naar de samenleving en de Groningse bevolking moet er beter van worden. Lokaal eigendom cruciaal door een partij genoemd. Dus honderd procent overheid, dat kan ik u niet zeggen, dat is in mijn gevoel niet het beeld van de meerderheid van de Commissie of van de Raad uiteindelijk. Maar het is wel een signaal dat lokaal eigenaarschap, waaronder de overheid een belangrijk element moet zijn van het lokale eigenaarschap, ook om draagvlak te verkrijgen.

00:34:07

Voorzitter: De Heer Brandenburg.

00:34:08

De Heer Brandenburg: Nee, Voorzitter, ik begrijp dat mijn wil hier niet de wil van de wethouder is. Zo realistisch zijn wij als SP ook wel. Alleen hij blijft maar over dat lokaal eigenaarschap, wat is dat dan? Wat gaat dit College daar nou inbrengen? Wat is lokaal eigenaarschap? Is dat ook een lokaal bedrijf die toch de winsten weer wegsluist? Hoe gaat dit College daar inbrengen dat die lusten ook bij de bewoners terechtkomen? Wat is nu de visie van het College? Want weer hoor ik holle woorden, maar geen enkele visie hoe we dit gaan doen. We hebben maar één kans om dit goed te doen en dat is nu. Wat gaat het College doen?

00:34:41

Voorzitter: De Heer Broeksma.

00:34:41

De Heer Broeksma: Holle woorden, die kwalificatie moet ik bij u laten. Die onderschrijf ik niet. Als het gaat over lokaal eigenaarschap, u heeft daar eerder een motie over aangenomen waarin u zegt vijftig procent, kan het ook meer worden dan vijftig procent lokaal eigenaarschap, en ik heb dat toen ook in de Raad gezegd, dat zouden ook lokale partijen kunnen zijn, zoals het UMCG die in Roodehaan de opbrengst van een zonnepark wil gebruiken. Dat zijn dus lokale partijen die investeren in dat zonnepark, in een windmolenpark. Dat kan de gemeente zijn. Vijftig procent minimaal, dat heeft u aangegeven. Dat is het streven waar wij naar streven en de verdeling van de lusten en de lasten, dus dat zij die daar ook de meeste last van hebben, dus de bewoners, de omgeving, de lokale bewoners vooraan staan bij het verdelen van de lasten. Van de lusten.

00:35:35

Voorzitter: Heeft u nog een aanvullende vraag, De Heer Brandenburg?

00:35:37

De Heer Brandenburg: Ik zou heel graag antwoord willen op mijn vraag, want de wethouder zegt ja, dat kan bijvoorbeeld dit zijn. Het kan bijvoorbeeld het UMCG zijn. Dat betekent, ja

dat snap ik ook wel dat het dat kan zijn. Wat is nu lokaal eigenaarschap volgens dit College? Dat het van alles kan zijn, dat kan ik zelf ook wel bedenken. Ik wil graag weten wat dit College onder lokaal eigenaarschap verstaat en als ze dat niet kan antwoorden, dan concludeer ik daaruit dat het dus geen idee heeft. En dat vind ik heel zorgelijk voor de grootste gemeente in deze RES.

00:36:05

Voorzitter: De Wethouder.

00:36:07

De Heer Broeksma: Volgens mij heb ik toegelicht wat lokaal eigenaarschap is. Ik begrijp niet dat u mijn antwoord niet begrijpt.

00:36:12

Voorzitter: De Heer Rebergen nog op dit punt of een ander punt?

00:36:14

De Heer Rebergen: Nee, op dit punt. De Heer Broeksma geeft aan van er zijn verschillende mogelijkheden. Drie opties worden eigenlijk in het stuk voorgelegd. Ofwel de gemeente investeert of vijftig procent eigenschap of gebiedsfonds. Door verschillende partijen is ook aangegeven van die dingen kunnen wat ons betreft ook naast mekaar bestaan. Ik leid dat overal een beetje af van het antwoord wat u net geeft, maar zou u dat ook duidelijk kunnen aangeven of dat het is wat u meeneemt?

00:36:40

Voorzitter: De Wethouder.

00:36:40

De Heer Broeksma: Wat ik meeneem inderdaad zijn deze drie dingen. Dat is het lokaal eigenaarschap. Kan het betekenen dat de gemeente, en u weet dat wij bezig zijn met een wind verkenning ook op het grondgebied van de gemeente, dus in dat geval zou de gemeente-eigenaar kunnen zijn van de opwek van die energie. Het is ook mogelijk dat wij niet de eigenaar zijn van de grond en daarmee wij eisen dat lokaal eigenaarschap bijvoorbeeld een energievoortzetting mogelijk is. In ieder geval zouden de lasten die opgedragen worden door de bevolking die daar in de buurt woont, dat die bevolking vooraan moet staan bij de verdeling van de lasten. Dat zou ook kunnen betekenen dat er een gebiedsfonds gerealiseerd wordt. Dat hangt eigenlijk van het individuele project af. Niet twee projecten zullen identiek zijn. Dat is het antwoord. Andere vraag, Voorzitter, die genoemd is, hoe kijk je aan tegen de burgerparticipatie zoals door de sprekers genoemd? Het gaat over het gebied Meerstad Noord en daar is gesproken met de bevolking. Uiteindelijk blijkt dat de realisatie van die Hyperloop tot zoveel emoties heeft geleid dat de verdere ontwikkeling van de zonneparken die inderdaad in een zoekgebied, u heeft dat vastgesteld in onze zonneweek, dat dat één van de zoekgebieden is, daar zijn we niet aan toegekomen. Er zijn nog geen concrete plannen over hectares en plannen om daar dat zonnepark neer te leggen. Het is een zoekgebied om dat te ontwikkelen. Op dit moment zijn de plannen nog helemaal niet zo ver, omdat de discussie met de plaatselijke bevolking over de Hyperloop overschaduwde de andere discussie. Als het gaat over burgerparticipatie zoals wij dat voor ogen zien, binnenkort zullen wij een brief sturen over de windenergie. Ik heb er net een paar dingen over genoemd. Over twee zoekgebieden die we daar hebben:

Westpoort, Hoogkerk. Het andere gebied Roodehaan Engelbert, waar wij de burgerparticipatie optimaal willen inzetten om in ieder geval te weten hoe de bevolking ertegen aankijkt. Hoe de verdeling van lusten en lasten eruit zou kunnen zien. En vervolgens brengen we dat tot u. We laten door de RUG onderzoeken doen over hoe men aankijkt tegen windenergie. In het begin hebben we dat gedaan. Aan het eind van het traject gaan we dat doen. Is daar verandering in geweest tussen de burgers? Er zijn duizenden brief gestuurd naar iedereen die binnen een straal van vijfhonderd of een straal van vijftienhonderd meter woont van de geplande locaties. We proberen daar iedereen zoveel mogelijk en zo goed mogelijk bij te betrekken, zodat we ook weten hoe de mensen ertegen aankijken. Hoe we weten hoe ze aankijken tegen een verdeling van lusten en lasten. Dat we weten hoe de vlag erbij hangt. We willen niet en het is in het stuk ook aangegeven, dat wij in een aantal windparken en er zijn ook windparken die goed gegaan zijn, waar de burgers ook tevreden zijn met hoe het afgelopen is, maar er zijn en daar hoeven we de Provincie niet voor uit, windparken waar zeer tegen de zin van de bevolking dat gerealiseerd is. Dat willen wij niet! Wij willen dat op een goede manier doen. Een studentenstad vraagt het betrekken van de kennisinstellingen uiteraard. Ik geef net aan dat we bijvoorbeeld onderzoeken doen naar de burgerparticipatie. Het gaat over de technische kennis van misschien windmolens of zonneparken. Ecologische effecten daarvan. We proberen daar zoveel mogelijk kennis van de kennisinstellingen die wij hier in onze gemeente hebben of hier in de regio hebben, misschien ook wel van verder, maar die kennisinstellingen proberen we natuurlijk zo goed mogelijk te benutten. Veel verder opmerkingen zijn er gemaakt, volgens mij zijn dit de vragen die rechtstreeks aan het College gesteld zijn, Voorzitter, die ik hier nu beantwoord. Uiteindelijk komen we bij u terug met een concept RES waarover u uw oordeel kan vellen. Dank u wel Voorzitter.

00:40:27

Voorzitter: En dat komt in mei, meen ik.

00:40:28

De Heer Broeksma: In mei dacht ik. Ja?

00:40:28

De Heer ? : Ja.

00:40:28

Voorzitter: Dat komt in mei. Ik zie Mevrouw de Wrede nog. De Heer Rebergen nog. Nog anderen? Eerst Mevrouw de Wrede.

00:40:39

Mevrouw de Wrede: Dank u wel, Voorzitter. Ja het is een beetje een punt van orde, meer dan een inhoudelijke vraag, maar dat concept RES dat wij dan in mei krijgen, dat is de concept input van onze gemeente aan de regio of niet?

00:40:58

De Heer Broeksma: Dat is het document wat aan de vijftien gremia wordt voorgelegd.

00:41:05

Mevrouw de Wrede: Maar dat betekent dus, als ik het goed begrijp, dat wij hier vanavond wel van alles naar voren hebben gebracht, maar dat wij eigenlijk niet weten wat het College nu meeneemt van ons. Dit is inderdaad een beetje, dankzij de Heer Brandenbarg dat ik mij

dit nu realiseer, is het niet mogelijk dat u toch een documentje aan ons stuurt waarin u, nou ja, uitslag geeft over die zes discussiepunten waar wij nu vanavond een mening over moesten geven. Wat dat volgens u het gemiddelde is? Natuurlijk krijgen we niet allemaal ons zin, dat begrijp ik. Maar dat wij toch weten wat u wilt en waar we eventueel nog eens een motie over kunnen indienen of zo, op korte termijn.

00:41:44

Voorzitter: De Wethouder.

00:41:46

De Heer Broeksma: Uiteindelijk zal het een RES-document zijn waarop er niet geamendeerd kan worden, omdat de vijftien gremia hetzelfde document zullen moeten vaststellen en daarmee een document is van de RES-regio als geheel. Als u wilt, ja het lukt me niet om me nu lopend in deze discussie, de veelheid van opmerkingen die u gemaakt heeft, dit te realiseren. Niet elke partij heeft ook op elke vraag expliciet antwoord gegeven. De zes vragen die gesteld zijn, een aantal partijen zijn die gewoon langs gelopen, een aantal partijen ook niet. Ik heb daar even tijd voor nodig. Ik zit te kijken naar het proces, om op elke vraag een samenvatting van de input hier. Ik zit effen te kijken.

00:42:46

De Heer Brandenburg: Dan kunnen we die misschien de komende gemeenteraad wel bespreken en dan kunnen we nog wat amendementen of zo aanleveren.

00:42:50

De Heer Broeksma: Nee, dat gaat niet lukken. Even kijken. Even een moment. Ik denk wat kan, is dat we een verslag gaan maken van deze zitting.

00:43:13

Mevrouw de Wrede: Dan kunnen wij dat verslag beschouwen als de input die onze gemeente levert aan het uiteindelijke document?

00:43:23

Voorzitter: Dat lijkt me niet Mevrouw de Wrede, want de opvattingen lopen enigszins uiteen. Dus de samenvatting van deze bijeenkomst die we vandaag hebben gehad, die gaat van zeven terra watt tot vijfenhalf terra watt. Wat u wilt is weten wat de gemeente of het College gaat inbrengen. En dat is wat anders dan dat wij het verslag krijgen. Want goed, dan kunnen we ook het verslag van deze vergaderingen gewoon bekijken.

00:43:47

Mevrouw de Wrede: Akkoord, dat ben ik met de Voorzitter eens. Daar gaat het om inderdaad. Wat brengt deze gemeente in bij dat overleg van die vijftien gremia?

00:44:00

De Heer Broeksma: Het college heeft deze vergadering gehoord. De Commissies en de verschillende partijen die input hebben gegeven. Waar het uiteindelijk om gaat, is dat er een concept RES op tafel komt. Dat zal in mei op uw tafel of eigenlijk in alle gremia op tafel liggen, waarin de vijftien gremia akkoord kunnen gaan. Dat is de rol van het College en mijn rol om die inbreng te geven. En u begrijpt natuurlijk dat er veertien andere gremia zijn die ook iets vinden en dat daar een document uitkomt waar u als Raad mee kunt instemmen. Dat is het. Dat is de inbreng die ik zal geven.

00:44:37

Mevrouw de Wrede: Maar dan toch even, voor het laatst hoor, u zegt nu zelf ook ieder van die vijftien gremia brengt zijn eigen inbreng in. Wij zitten hier vanavond eigenlijk om te bekijken wat onze inbreng wordt. Wij hebben daar nu helemaal geen duidelijkheid over gekregen. Misschien heeft u eigenlijk al een bestandje klaarliggen, een documentje wat uw input wordt. En is dit puur voor, nu ja, dan had dit even goed niet plaats kunnen vinden. Wat gaat u nu namens ons inbrengen daar, als één van de vijftien gremia?

00:45:14

Voorzitter: Bij een aantal partijen is sterk de behoefte om van tevoren te weten wat het College gaat inbrengen. En dat is niet het verslag van deze vergadering, maar eigenlijk is er nadrukkelijk de wens aan het College of er, voordat die input gegeven gaat worden, dat die gedeeld kan worden met de Raad en dus eigenlijk de vraag aan het College om dat te faciliteren. Dat is de vraag die de Commissie volgens mij neerlegt. Ik kan me voorstellen dat het misschien lastig is om die nu ter plekke te beantwoorden. Maar het is denk ik wel goed om in ieder geval te proberen aan die nadrukkelijke wens te voldoen. Ik denk dat we daarmee het voor nu voor dit punt moeten laten rusten. De Heer Rebergen had nog een vraag.

00:46:02

De Heer Rebergen: Die is dan opeens vrij eenvoudig, denk ik. Het is een vraag die ik wel had gesteld, maar volgens mij nog geen reactie op had gekregen. En dat gaat over de verbinding met het terugbrengen van de vraag van energie. Hoe kijkt het College aan tegen die verbinding van het terugbrengen van de vraag met het RES? Op welke manier zou die verbinding gemaakt kunnen worden?

00:46:23

Voorzitter: De Wethouder.

00:46:23

De Heer Broeksma: Isoleren is zo ongeveer één derde of dertig of veertig procent van de vraag. Of energietransitie komt door het verminderen van het verbruik van de energie. Dus vijfendertig terra watt gaat over het restant of een deel van het restant om dat te realiseren. Dus die vijfendertig terra watt waar het nu over gaat, kon wel eens niet genoeg blijken te zijn als wij onze isolatie opgave landelijk niet weten te realiseren. Dus daarom blijven wij ook volop inzetten op isolatiemaatregelen. Daar nodigen we gebruikers ook toe uit. U kent onze inzet daarvoor. Het energieloket enzovoort. Deze vijfendertig terra watt is voor de omvorming van de energie die nog overblijft of een deel daarvan. Dus isolatie blijft wel volop nodig, anders is die vijfendertig terra watt niet genoeg.

00:47:20

Voorzitter: De Heer Dijk wil nog iets zeggen.

00:47:20

De Heer Dijk: Ja, Voorzitter, even een heel klein puntje van de orde, maar ook voor de duidelijkheid. Want ik heb nu bij een aantal fracties, die zie ik knikken en die zie ik inderdaad graag dat ze horen wat het College meeneemt uit deze discussie, als ze dan inderdaad met de andere partners voor de regio energiestrategie in gesprek gaan. Maar het is mij niet helemaal duidelijk of we nu zo meteen een soort A4'tje krijgen over wat het College dan

mee gaat nemen in die gesprekken. Zo ja, wanneer die er ongeveer is, want volgens mij hebben we nog een Gemeenteraad staan deze maand. Zou heel prettig zijn als het voor die tijd kan. Volgens mij moet het ook lukken. Zo'n ingewikkelde vergadering was het nu ook weer niet. Het is ook gelukt om ons allemaal op te roepen om hierbij te zijn en dat allemaal voor te bereiden. Dus mijn fractie hecht er wel even waarde aan dat dat A4'tje waarmee dit College die gesprekken aangaat voor de volgende Gemeenteraad hebben, zodat we dat in ieder geval daar nog kunnen bespreken zodat we zeker weten dat wat het College meeneemt ook de gedeelde mening van deze Commissie en de Gemeenteraad is.

00:48:19

Voorzitter: Ja, de heer Dijk, we hebben Commissie omdat vijf maart die stuurgroep is en we hebben eigenlijk pas eind maart een Gemeenteraad. Dus daarom is het wat lastig. Dus we moeten tussen nu, en het is nu zesentwintig februari, en vijf maart moeten we het College in ieder geval in staat stellen om de vraag die hier gesteld is om daar tegemoet aan te komen. En de vraag is of dat gaat lukken natuurlijk. Maar het heeft geen zin om te wachten tot eind maart, dus dan moet er tussen nu en vijf maart iets komen en dan is het hopen dat de meerderheid het daarmee eens is. Denk ik.

00:48:59

De Heer Broeksma: Ik wil er nog aan toevoegen, Voorzitter, dat het document, het concept RES komt hier op tafel te liggen. Daar kunt u uw oordeel over vormen. Dat zal in mei zijn. Het wilt ook niet zeggen dat wat wij hier als Raad in meerderheid zouden vinden dat dat één op één in de concept RES overgenomen zal worden omdat er veertien andere gremia zijn die ook iets vinden en daar misschien andere gedachten over hebben. Dus in die zin als u vraagt wat neemt het College mee? Wat is de samenvatting van de discussie of het speelveld zoals u dat geschetst heeft in de discussie zoals het hier is? Dat zal ik uiteraard inbrengen in alle schakeringen zoals dat hier genoemd is. Wij zullen ons best doen om u een samenvatting te geven zoals dat hier is. Mijn inbreng in het RES-verhaal, dat zullen we schriftelijk doen, met alle schakeringen zoals u dat hier gegeven heeft zoals en de bandbreedte die u aangeeft. Uiteindelijk gaat u uw oordeel vellen en dat zal een Raadsbesluit zijn op de concept RES die u in mei voorlicht.

00:50:01

Voorzitter: Maar nu ben ik ook een beetje in verwarring, want wij krijgen een samenvatting en u gaat alles wat we vanavond gezegd hebben inbrengen in de stuurgroep. Elke schakering, elke nuance, elke kant op. Dus van we moeten eigenlijk helemaal geen RES hebben van de PVV tot we moeten veel ambitieuzer zijn van Groen Links.

00:50:29

De Heer Broeksma: Uiteindelijk gaat het erom dat er een concept RES op tafel komt die hier de meerderheid van de Raad kan ondersteunen. De opdracht is met een concept RES, de opdracht die u geeft en die veertien andere gremia ook geven, is 'kom met een concept RES zodat we die kunnen ondersteunen'. Mijn rol daarin is om uw gedachten zoals die hier genoemd zijn en elke nuance zal daarin niet naar voren komen, daar heeft u gelijk in. De partij, zoals u dat hier genoemd heeft, om dat in te brengen in de discussie rondom de RES zal veertien andere partijen, veertien andere gremia ook zullen doen.

00:51:02

Voorzitter: Mevrouw Blauw nog.

00:51:10

Mevrouw Blauw: Ja, waar wij het net over hadden, thorium wordt dat ook nog onderzocht of meegenomen?

00:51:20

Voorzitter: De Heer Rebergen.

00:51:20

De Heer Rebergen: Als ik het goed begrepen heb, als dat concept RES er ligt, dan is het dus ja of neen? Dan kan er niet meer geamendeerd worden, maar dan is het zoals het er ligt of dus niet?

00:51:33

De Heer Broeksma: Dat zal de partij toepassen, ja.

00:51:33

Voorzitter: Ik wou eigenlijk voorstellen om deze vergadering proberen te beëindigen. Ik zie dat Mevrouw de Wrede nog iets wil zeggen. Zijn er nog andere partijen? Mevrouw de Wrede.

00:51:47

Mevrouw de Wrede: Het is natuurlijk een ontzettend lastig stuk om met z'n allen wat over te zeggen vanwege die vijftien gremia ook die er zijn. Maar dat is natuurlijk wel een feit. Zoals ook De Heer Dijk en de Heer Brandenburg vanavond wel duidelijk hebben gezegd. Wij zijn natuurlijk wel één van de, nou ja, in ieder geval de gemeente met de meeste inwoners zal ik maar zeggen. Dus onze input is misschien toch wel belangrijk. Ik vind dat het democratisch proces van hierbij mekaar zitten en wat roepen en dan vervolgens helemaal niet weten wat onze gemeente naar voren brengt straks om die concept RES tot stand te brengen, ja dat vind ik geen recht doen aan wat lokale democratie zou moeten zijn. Ik vind echt dat wij op papier moeten krijgen wat het College filtert uit deze, nou ja zeg maar vrije brainstormen over het stuk dat voor ons ligt. Anders hadden we hier in mijn optiek even goed niet kunnen zitten.

00:52:48

Voorzitter: Waarvan akte. Maar ik had het idee dat de Wethouder dat ongeveer had toegezegd. En hij knikt instemmend. Dus, dat is het geval. U mag hier nog even op herkauwen. U heeft nog tot vijf maart. U heeft allemaal het telefoonnummer van De Heer Broeksma, anders zijn email wel. Dus u kunt hem nog bestoken met uw input. U kunt hem ook op zes maart bellen van 'wat heeft u eigenlijk gezegd op vijf maart?'. In ieder geval nu, dank u wel voor jullie inbreng en mijn excuses dat we zo hopeloos uit de tijd zijn gelopen.